

P
O
L
I
Ț
I
A

Î
N

A
L
E
G
E
R
I

ATRIBUȚII, CONTRAVENTȚII ȘI INFRAȚIUNI

CUPRINS

1. DREPTUL ELECTORAL.....	2
1.1. Tipurile de scrutine electorale.....	3
1.2. Principii generale ale participării în alegeri	4
1.3. Sistemul organelor electorale	4
1.4. Etapele procesului electoral	5
1.5. Subiecții principali ai procesului electoral	6
2. ROLUL ȘI COMPETENȚA POLIȚIȘTILOR ÎN CONTEXT ELECTORAL	7
2.1. Atribuțiile funcționarilor MAI în perioada de dinaintea zilei alegerilor	8
2.2. Atribuțiile funcționarilor MAI în ziua precedentă alegerilor și în ziua alegerilor	9
2.3. Limitele activității poliției	10
2.4. Studii de caz.....	11
3. PUBLICITATEA POLITICĂ ȘI ELECTORALĂ.....	13
3.1. Noțiuni și clasificare temporală.....	14
3.2. Elementele definitorii ale publicității politice/electorale.....	15
3.4. Tipologia publicității politice/ electorale.....	16
3.4. Interdicții pentru difuzarea publicității politice/electorale	23
4. INFRAACȚIUNI ȘI CONTRAVENȚII ÎN DOMENIUL ELECTORAL	24
4.1. Afișaj electoral neautorizat sau deteriorarea afișajului electoral	25
4.2. Agitație electorală desfășurată de organizațiile necomerciale, syndicate, patronate, culte religioase	30
4.3. Transportarea organizată a alegătorilor	35
4.4. Corupere electorală pasivă.....	36
4.5. Coruperea electorală.....	40
4.6. Încălcarea legislației privind gestionarea mijloacelor financiare ale partidelor politice, fondurilor electorale și ale grupurilor de inițiativă.....	42
4.7. Finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum.....	48
5. ÎNCHEIEREA PROCESULUI VERBAL CU PRIVIRE LA CONTRAVENȚIE.	
ASPECTE PROCEDURALE	51
5.1. Aspecte generale	52
5.2. Tehnici de documentare a contravențiilor electorale.....	54
5.3. Erori în procesul contravențional	55
ANEXE	57

C
A
P
I
T
O
L
1

DREPTUL ELECTORAL

1.1. Tipurile de scrutine electorale

Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. Statul garantează exprimarea voinței libere a cetățenilor prin apărarea principiilor democratice și a normelor dreptului electoral.

Codul electoral stabilește modul de organizare și desfășurare a alegerilor pentru:

- Parlamentul Republicii Moldova,
- Președintele Republicii Moldova,
- autoritățile administrației publice locale (consilii municipale, consilii raionale, primării, consilii comunale/ satești).

De asemenea, Codul electoral stabilește modul de organizare și desfășurare a alegerilor regionale și a referendumurilor locale și naționale.

Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. Parlamentul se alege pentru un mandat de 4 ani. Alegerea Parlamentului se efectuează într-o singură circumscripție electorală națională, în care se aleg 101 deputați.

Președintele Republicii Moldova este șeful statului și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării. Președintele Republicii Moldova se alege pentru un mandat de 4 ani. Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se desfășoară într-o singură circumscripție electorală națională.

Autoritățile administrației publice, prin care se exercită autonomia locală în sate și în orașe, sunt consiliile locale alese și primarii aleși. Primarii orașelor (municipiilor), ai satelor (comunelor) și consilierii în consiliile raionale, orașenești (municipale) și satești (comunale) se aleg pentru un mandat de 4 ani. Pentru alegerea consiliilor locale și a primarilor, fiecare raion, unitate administrativ-teritorială cu statut special, oraș (municipiu), sat (comună) constituie o singură circumscripție electorală.

Alegeri regionale- alegeri organizate în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia pentru funcția de Guvernator (Bașcan) al Găgăuziei, pentru Adunarea Populară a Găgăuziei, precum și referendumurile pe probleme care, conform Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri), țin de competența Găgăuziei.

Referendumuri locale și naționale- scrutin prin care poporul își exprimă opțiunea în cele mai importante probleme ale statului și ale societății în ansamblu, având drept scop soluționarea acestora, sau consultare a cetățenilor în probleme locale de interes deosebit, precum și asupra demiterii Președintelui Republicii Moldova ori a revocării primarului unei localități.

1.2. Principii generale ale participării în alegeri

Codul electoral reglementează cu statut de principii ale participării în alegeri că cetățeanul Republicii Moldova participă la alegeri prin vot:

- **Universal**- pot alege și pot fi aleși fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială.
- **Egal**- fiecare alegător are dreptul la un singur vot. Fiecare vot are putere juridică egală.
- **Direct**- alegătorul votează personal. Votarea în locul unei alte persoane este interzisă.
- **Secret**- votarea la alegeri este secretă, excluzându-se astfel posibilitatea de a influența voința alegătorului.
- **Liber exprimat**- participarea la alegeri este liberă și benevolă. Nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului cu scopul de a-l sili să participe sau să nu participe la alegeri, precum și asupra exprimării de către acesta a liberei sale voințe.

Cetățenii Republicii Moldova care domiciliază în afara țării beneficiază de drepturi electorale depline în condițiile codului electoral. Guvernul Republicii Moldova, Comisia Electorală Centrală, misiunile diplomatice și oficiile consulare sunt obligate să creeze condiții pentru ca cetățenii să-și exercite liber drepturile lor electorale.

1.3. Sistemul organelor electorale

Alegerile sunt administrate de regulă de o structură electorală cu trei nivele, constând din:

- Comisia Electorală Centrală (CEC);
- Consilii electorale de circumscripție electorală (CECE) de nivelul II;
- Birouri electorale ale secțiilor de votare (BESV).

În cazul alegerilor locale structura organelor electorale se completează cu consilii electorale de circumscripție de nivelul I.

Misiunea **Comisiei Electorale Centrale** este crearea condițiilor optime pentru exercitarea nestingherită de către cetățenii Republicii Moldova a dreptului constituțional de a alege și de a fi aleși în cadrul unor alegeri libere și corecte, inclusiv prin asigurarea respectării legislației cu privire la finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. CEC are responsabilitatea generală de administrare a alegerilor, dar este responsabilă și de implementarea modulelor SIAS „Alegeri”, monitorizarea campaniei electorale și a finanțării campaniei, instruirea pentru organe electorale de nivel mai jos și alți actori, dar și de certificare a specializărilor funcționarilor noi în domeniul electoral.

Consiliile electorale de circumscripție înregistrează candidații în alegerile locale și formează organele electorale inferioare (BESV). La fel, în alegerile locale consiliile electorale de circumscripție confirmă legalitatea alegerilor, atribuie și validează mandatele aleșilor locali.

Consiliul electoral Central al Găgăuziei este parte integrantă a sistemului organelor electorale ale Republicii Moldova și exercită atribuțiile organului electoral central în cadrul alegerilor regionale. În cazul alegerilor pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru autoritățile administrației publice locale, precum și al

referendumurilor, Consiliul Electoral Central al Găgăuziei exercită atribuțiile consiliului electoral de circumscripție de nivelul al doilea.

Birourile electorale ale secțiilor de votare asigură pregătirea localului pentru votare, organizează votarea în ziua stabilită pentru desfășurarea alegerilor, asigură ordinea în localul secțiilor de votare și totalizează voturile.

În cadrul organelor electorale activează funcționari electorali desemnați de consiliul local, partidele politice reprezentante în Parlament, după caz, de judecătoria, Comisia Electorală Centrală din Registrul Funcționarilor electorali.

1.4. Etapele procesului electoral

Procesul electoral al alegerilor începe cu stabilirea datei alegerilor și pot fi delimitate mai multe etape:

- a) Perioadă electorală** – perioadă cuprinsă între ziua intrării în vigoare a actului cu privire la stabilirea datei scrutinului și ziua în care rezultatele alegerilor sunt confirmate de către organele competente, dar nu mai mare de **120 de zile**. Data începerii perioadei electorale se stabilește prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale (art. 1 Cod electoral).

Exemplu: pentru alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024, CEC a stabilit începutul perioadei electorale pentru 1 august, iar rezultatele alegerilor au fost confirmate pe 28 noiembrie 2024. (A se vedea graficul nr.1)

- b) Perioada de desemnare a candidaților/ colectare a semnăturilor** - în cazul alegerilor parlamentare și locale, procedura de desemnare a candidaților începe cu cel mult 70 de zile înainte de ziua alegerilor și se termină cu 40 de zile înainte de ziua alegerilor. În cazul alegerilor prezidențiale, desemnarea candidaților începe cu cel mult 70 de zile înainte de ziua alegerilor și se termină cu 55 de zile înainte de ziua alegerilor. În această perioadă, candidații independenți la alegerile locale și parlamentare și toți candidații la funcția de președinte colectează semnături și respectiv se efectuează agitație preelectorală.

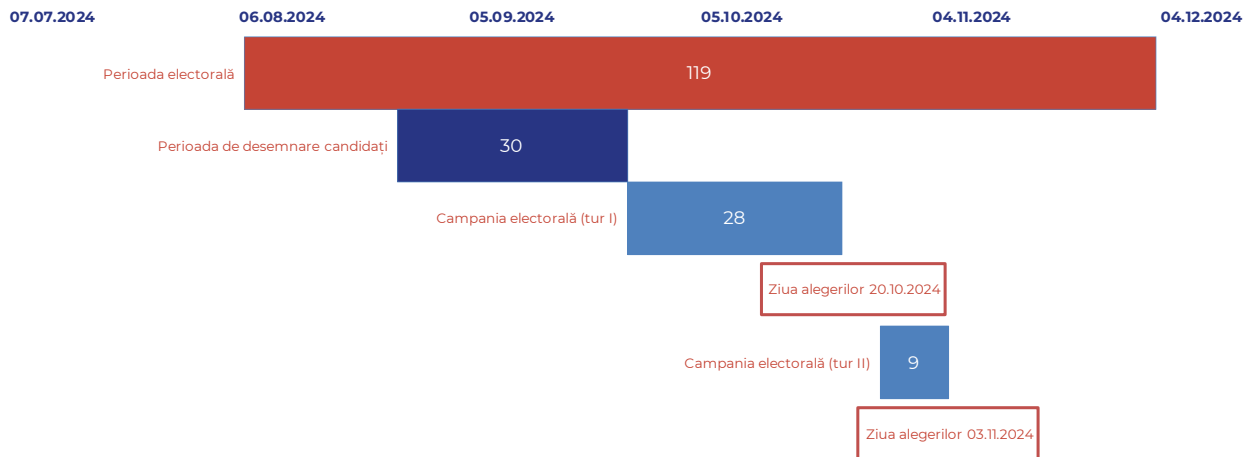
- c) Campanie electorală** – perioadă de activitate care se desfășoară, cu scopul de a-i determina pe alegători să-și exprime voturile pentru alegerea unuia sau a altui concurent electoral sau pentru exprimarea uneia sau a altei opțiuni la referendum (se efectuează agitație electorală).

Indiferent de tipul scrutinului, campania electorală începe la data înregistrării concurentului electoral, dar nu mai devreme de **30 de zile înainte de ziua votării**, și se încheie la data anulării înregistrării concurentului electoral sau în ziua de vineri înainte de ziua votării. În cazul alegerilor prezidențiale și al celor locale, candidații care au trecut în al doilea tur de scrutin pot desfășura campanie electorală după stabilirea datei celui de-al doilea tur de scrutin prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale, dar nu mai târziu de 10 zile înainte de ziua alegerilor.

Exemplu: pentru alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024, campania electorală a început la 20 septembrie și s-a încheiat la 18 octombrie. (A se vedea graficul nr. 1)

Graficul nr. 1 Calendarul Alegerilor Prezidențiale din 2024

Perioadă extraelectorală este perioada de timp din care este exclusă perioada electorală prevăzută la art.1 din Codul electoral.

1.5. Subiecții principali ai procesului electoral

În procesul electoral, pe lângă organele electorale mai sunt implicați și alți subiecți:

- **Alegători**- cetățeni ai Republicii Moldova cu drept de vot. Dreptul de a alege îl au cetățenii Republicii Moldova care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, cu excepția celor privați de acest drept prin hotărârea judecătorească de instituire a măsurii de ocrotire judiciară.
- **Grup de inițiativă/ membri ai grupului de inițiativă (colectorii)**- grup constituit din cetățeni cu drept de vot, înregistrat de organele electorale, pentru colectarea semnăturilor în susținerea unui candidat la funcție electivă sau în vederea inițierii referendumului.
- **Concurenți electorali**- partid politic, bloc electoral și persoana care candidează pentru o funcție electivă și este înregistrată de organul electoral.
- **Reprezentanții concurenților electorali**- persoane desemnate de concurenții electorali în organele electorale (câte un reprezentant în fiecare organ electoral), care au dreptul să participe la toate operațiunile electorale, la toate ședințele organului electoral, inclusiv în ziua alegerilor, să reprezinte interesele concurentului electoral și în alte autorități implicate în procesul electoral.
- **Persoane de încredere**- persoane desemnate de concurenții electorali în fiecare circumscripție electorală, care îi ajută pe concurenții electorali la desfășurarea campaniilor electorale ale acestora, fac agitație electorală în favoarea lor și le reprezintă interesele în relațiile cu autoritățile publice, cu alegătorii, cu consiliile și birourile electorale.
- **Observator**- persoană acreditată de organele electorale, care poate reprezenta organizații sau instituții interne (observatori naționali), străine sau internaționale (observatori internaționali) și care îndeplinește misiunea de a observa modul de organizare și desfășurare a alegerilor.
- **Autoritățile publice locale**- asigură actualizarea listelor electorale, stabilesc și garantează locuri speciale de afișaj electoral și localuri pentru desfășurarea întâlnirilor cu alegătorii și oferă birourilor electorale ale secțiilor de votare informații și sprijin.

ROLUL ȘI COMPETENȚA POLIȚIȘTILOR ÎN CONTEXT ELECTORAL

2.1. Atribuțiile funcționarilor MAI în perioada de dinaintea zilei alegerilor

---

În perioada premergătoare zilei alegerilor, funcționarii MAI au următoarele atribuții:

- supravegherea locurilor de amplasare a afișajului publicității electorale, precum și, în același context, prevenirea/combateră cazurilor de încălcare a legislației;
- în teritoriul administrativ deservit, verificarea și avertizarea posesorilor de arme, mai cu seamă a celor domiciliați în teritoriul adiacent secțiilor de votare, referitor la respectarea regulilor de port armă, în special – interzicerea participării la întruniri, precum și aflării în incinta secției de votare, cu deținerea armei asupra sa;
- monitorizarea derulării evenimentelor publice, în special a întrunirilor, întru prevenirea riscurilor de destabilizare a situației;
- în cadrul evenimentelor publice, asigurarea securității personale a candidaților electorali, observatorilor, altor participanți;
- conlucrarea cu organele electorale, administrația publică locală, instituții, partidele politice din perspectiva fortificării tehnice a sediilor gestionate - instalarea pazei tehnice sau fizice, iluminarea teritoriului adiacent pe timp de noapte, instalarea dispozitivelor de supraveghere video;
- inspectarea autovehiculelor antrenate în transportarea documentelor (materialelor) electorale din perspectiva corespunderii normelor tehnice;
- escortarea transportării documentelor (materialelor) electorale;
- paza sediilor organelor electorale și a documentelor (materialelor) electorale, pe parcursul transportării și păstrării acestora la organele electorale, mai cu seamă a buletinelor de vot – acces la buletinele de vot au numai președintele organului electoral respectiv, însoțit de doi membri ai organului electoral;
- în caz de nereguli, sesizarea organelor electorale, precum și examinarea sesizărilor organelor electorale.

Atenție! Organele de forță nu trebuie să dea impresia unui participant la alegeri sau a unui subiect activ care ar putea influența rezultatele alegerilor. Rolul organelor de forță trebuie să rămână cel de asigurare a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și descoperire a infracțiunilor și contravențiilor și de acordare a suportului organelor electorale. În cazul formulării sesizărilor doar în privința unor concurenți electorali, unele dubii ar putea apărea în privința neutralității și neinterferenței organelor de forță.

Recomandare: Sesizarea organelor electorale în privința oricărui concurent electoral care încalcă normele legale, în special în cazul afișajului electoral neautorizat sau publicității politice.

Se interzice implicarea funcționarilor MAI la:

- transportarea documentelor (materialelor) și echipamentelor electorale în automobilele personale;
- transportarea manuală a documentelor (materialelor) și echipamentelor electorale;
- numărarea buletinelor de vot.

În această perioadă, atenție sporită necesită:

- afișajul de publicitate electorală;
- întrunirile publice.

2.2. Atribuțiile funcționarilor MAI în ziua precedentă alegerilor și în ziua alegerilor

---

În ziua care precedă alegerile și ziua alegerilor, funcționarii MAI au următoarele atribuții:

- paza sediilor organelor electorale – atenție sporită pazei documentelor (materialelor) electorale;
- asigurarea securității și ordinii publice în teritoriul adiacent secțiilor de votare în raza de 100 de metri;
- la solicitarea președinților birourilor electorale ale secțiilor de votare, acordarea suportului în restabilirea ordinii publice în localul și teritoriul adiacent secțiilor de votare;
- documentarea cazurilor de fotografiere ori expunere publică a buletinului de vot completat;
- intervenția și documentarea în cazul scoaterii neautorizate a buletinului de vot din localul secției de votare sau transmiterea de către alegător a buletinului de vot unei persoane terțe;
- monitorizarea și documentarea cazurilor de transportare a organizată a alegătorilor spre secția de votare;
- intervenția și documentarea cazurilor de efectuare a agitației electorale în ziua „tăcerii” și în ziua alegerilor;
- asigurarea capacității de intervenție a forțelor și mijloacelor din subordine în vederea reacționării operative în caz de incendiu și/sau în alte situații de urgență.

Atenție! Se interzice implicarea funcționarilor MAI la numărarea buletinelor de vot și aflarea acestora în sediul secției de votare, decât dacă nu a fost solicitat de președintele BESV sau pentru a vota.

Pentru mai multe detalii privind atribuțiile funcționarilor MAI în ziua alegerilor dar și documentația MAI a se vedea Anexa nr. 1 și Anexa nr. 2.

2.3. Limitele activității poliției

În perioada electorală acțiunile poliției pot fi percepute ca favorizând un concurent electoral sau altul. De asemenea, și concurenții electorali ar putea face uz de statutul lor în alegeri pentru a implica poliția în dispute politice sau electorale sau pentru a se victimiza în raport cu guvernarea. Din acest motiv, **este esențial ca toate eforturile să fie depuse pentru a se asigura că serviciile de poliție nu manifestă favoritism politic în nicio parte a procesului politic sau electoral.** Acest lucru necesită adesea un act delicat de echilibrare, în special atunci când sunt formulate acuzații cu privire la candidați.

Experiența Canadiană. În cadrul alegerilor federale din Canada (2006)¹, au fost formulate acuzații potrivit cărora ministrul de finanțe și personalul său au divulgat informații privind ajustările politicii fiscale înainte de anunțarea acestor modificări, favorizând astfel anumite decizii de investiții. Deși serviciul federal de poliție, a demarat o anchetă, a făcut-o folosind protocoalele și calendarul său normal, fără a lega niciun rezultat de calendarul electoral. Acest lucru nu i-a împiedicat pe adversarii politici ai guvernului să folosească aceste acuzații în disputa lor politică, oricât de nefondate erau la momentul respectiv. Cu toate acestea, serviciul federal de poliție a refuzat să se angajeze în orice discuție publică a investigației sale, o procedură normală.

Această abordare a „lucrului ca de obicei” și a „respectării procedurilor stabilite” a fost cea care a ferit serviciul de poliție de acuzațiile de interferență sau favoritism.

În experiența canadiană, Poliția nu este ghidată de politici specifice, ci mai degrabă de mandatul său legislativ general. Există o filosofie de bază a neinterferenței, a cooperării cu autoritățile electorale și a recunoașterii faptului că rolurile poliției sunt necesare mai mult în perioada dinaintea alegerilor decât în timpul alegerilor propriu-zise. Acestea fiind spuse, există, de asemenea, o recunoaștere a faptului că poliția are un rol continuu în siguranța și ordinea publică. Orice lucru care ar putea apărea ca urmare a procesului electoral și care ar putea conduce la acte infracționale, la perturbarea siguranței publice sau la acte teroriste este o preocupare imediată a poliției.

Valori-cheie pentru o poliție eficientă în cadrul proceselor electorale

Indiferent de regimul politic specific, următoarele valori sunt considerate importante pentru susținerea atât a procesului democratic, cât și a legitimității funcției poliției în societate:

- **Neutralitate politică** în ceea ce privește favorizarea unui partid în detrimentul altuia;
- **Consecvență** în aplicarea tuturor legilor asociate cu evenimentele și întrunirile publice, accesul la locurile publice și tratamentul celor care provoacă dezordine;
- **Transparență** în acțiune, prin care informează toate părțile cu privire la măsurile preconizate pentru a răspunde solicitărilor și comunică cu toate părțile;
- **Cooperare** cu autoritățile instituite pentru a supraveghea procesul electoral;
- **Previziune** în planificarea evenimentului într-o manieră cooperantă și asigurarea faptului că tot personalul (ofițerii și subofițerii) poliției își înțelege rolul și dispune de informațiile necesare pentru a-l îndeplini;
- **Poliția nu este o resursă administrativă a guvernului aflat la putere.** În orice sistem politic, este inevitabil ca partidul aflat la putere să încerce să se folosească de avantajul acestei puteri pentru a fi reale. Adesea, acest lucru va însemna să se asigure că

¹ Pregătirea serviciilor de poliție în regimuri democratice să sprijine procesul electoral: Studiu al celor mai bune practici; Andrew Graham- Adjunct Professor, School of Policy Studies Queens University, Kingston, Ontario.

momentul anumitor anunțuri privind proiecte majore sau modificări legislative este astfel, încât să pună guvernul într-o lumină pozitivă. Adesea, va însemna utilizarea în avantajul lor a informațiilor la care guvernele au acces în mod normal cu privire la evenimente etc.

Desigur, există limite în acest sens, iar aceste limite sunt adesea prevăzute în legea electorală sau în alte legi. De exemplu, funcționarii publici, sunt obligați prin lege să se abțină de la exprimarea sau manifestarea publică a preferințelor politice și favorizarea vreunui partid politic. De asemenea, în general, le este interzis să facă campanie electorală directă pentru un partid politic la locul lor de muncă și să își folosească poziția de influență sau putere pentru a influența voturile altora.

Spre deosebire de o mare parte a sectorului public al statului, poliția răspunde nu doar în fața unei autorități civile, ci și în fața legii. De fapt, răspunderea lor pentru respectarea acestor legi îi va plasa adesea în situații de examinare a acțiunilor statului însuși. Prin urmare, poliția trebuie să poată acționa independent pentru a-și prezenta în mod legitim informațiile în fața procurorului sau instanței. În acest sens, poliția răspunde în fața legii și nu în fața factorilor de drept. În cazul în care poliția este văzută ca favorizând un anumit partid sau o anumită persoană într-un proces electoral, aceasta își prejudiciază grav independența pe termen lung.

2.4. Studii de caz

1. Acțiunile poliției în cazul colectării semnăturilor de către partide. Ridicarea listelor de către Poliție.

„Cu mai mult de 3 luni înainte de ziua alegerilor, Poliția a ridicat listele cu semnături colectate de un partid politic în cadrul unei campanii anunțate de partidul politic respectiv. Potrivit comunicatorilor din cadrul IGP, semnăturile au fost confiscate pentru că erau colectate fără respectarea legii ce reglementează prelucrarea datelor cu caracter personal”.

Atenție! Poliția nu are competența de a se pronunța asupra legalității prelucrării datelor cu caracter personal, unica autoritate națională care se poate pronunța asupra legalității prelucrării datelor personale este Centrul național pentru protecția datelor cu caracter personal (CNPDCP). Articolul 19 din Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal prevede că controlul asupra conformității prelucrării datelor cu caracter personal cu cerințele legii respective se efectuează de către CNPDCP, care acționează în condiții de imparțialitate și independență.

În cazul apariției unor dubii privitor la legalitatea operațiunilor de prelucrare a datelor cu caracter personal, poliția are competența legală doar să sesizeze autoritatea competentă – CNPDCP.

2. Reținerea persoanelor care transportă sau distribuie materiale cu caracter electoral.

„Cu 3 săptămâni înainte de ziua alegerilor, doi membri ai unui partid politic ar fi distribuit flyere cu promovarea opțiunii NU la referendum, au fost reținuți de forțele de ordine, fiind escortați de mai multe echipaje ale poliției și reținuți timp de 3 ore. Ulterior, aceștia ar fi fost eliberați, însă fără a li se oferi un proces verbal, sau un alt act ce ar confirma cauza reținerii acestora”.

Atenție! Potrivit art. 165 alin. (1) din Codul de procedură penală, constituie reținere privarea persoanei de libertate, pe o perioadă scurtă de timp, dar nu mai mult de 72 de ore. Potrivit art. 167 alin. (1), despre fiecare caz de reținere a unei persoane bănuite de săvârșirea unei infracțiuni organul de urmărire penală, în termen de până la 3 ore de la momentul privării ei de libertate, întocmește un proces-verbal de reținere, în care se indică temeiurile, motivele, locul, anul, luna, ziua și ora reținerii, explicații, obiecții, cereri ale persoanei reținute, fapta săvârșită de persoana respectivă, rezultatele percheziției corporale a persoanei reținute, precum și data și ora întocmirii procesului-verbal etc. Procesul-verbal se aduce la cunoștință persoanei reținute [...].

Suplimentar, Codul contravențional, la art. 376 alin. (3), stabilește că reținerea persoanei în cauza contravențională nu poate depăși 3 ore. Alin. (4) al aceluiași articol stabilește că persoanei reținute i se aduc imediat la cunoștință, în limba pe care o înțelege, drepturile sale și motivele reținerii, circumstanțele faptei, încadrarea juridică a acțiunii a cărei săvârșire îi este imputată. Astfel, ambele proceduri, atât contravențională, cât și cea penală, prevăd procedura de aplicare a reținerii și ambele stabilesc un anumit procedeu de documentare a acestei măsuri. Ambele plasează responsabilitate pe agentul statului de a informa persoana reținută. Prin urmare, în cazul în care agentul statului nu încheie niciun înscris/ act/ proces-verbal, în care să descrie toate elementele obligatorii vizând reținerea persoanei, omisiunea de a îndeplini aceste acțiuni de informare reprezintă o faptă ilicită, care poate avea consecințe atât disciplinare, cât și penale (art. 308 Cod penal).

Recomandare! Abținerea de la reținerea persoanelor, deoarece cadrul legal existent nu prevede sub nicio formă reținerea în afara proceselor penale sau contravenționale, altfel acțiunile acestora se vor considera arbitrare.

PUBLICITATEA POLITICĂ ȘI ELECTORALĂ

3.1. Definiții, noțiuni și perioade de utilizare

[Legea nr. 62/2022](#) cu privire la publicitate și [Regulamentul CEC](#) privind modul de furnizare, distribuire și difuzare a publicității politice, electorale reglementează condițiile de producere și difuzare a publicității politice și electorale.

Pentru o înțelegere mai ușoară, principalele noțiuni oferite de cadrul normativ au fost simplificate:

Publicitate - informație difuzată în orice mod și utilizând orice mijloace, adresată unui număr nedeterminat de persoane, în vederea generării și/sau susținerii interesului public față de un obiect al publicității.

Publicitate politică - publicitatea care are ca obiect unul ori mai mulți subiecți ai publicității politice sau activitatea acestora, unul ori mai multe proiecte (cauze, inițiative, idei etc.) politice și/sau unul ori mai multe simboluri (expresii, desene, imagini, voci etc.) utilizate de către unul sau de mai mulți subiecți ai publicității politice.

Subiecți ai publicității politice - partidele politice, membrii partidelor politice, persoanele care și-au afirmat public susținerea pentru un partid politic în ultimele 3 luni, precum și activitatea acestora.

Publicitate preelectorală - publicitatea difuzată în perioada colectării semnăturilor pentru susținerea candidaților la funcții electivă sau pentru inițierea unui referendum și care are ca obiect unul ori mai mulți subiecți ai publicității preelectorale sau activitatea acestora, unul ori mai multe proiecte (cauze, inițiative, idei etc.) și/sau unul ori mai multe simboluri (expresii, desene, imagini, voci etc.) utilizate de către unul sau de mai mulți subiecți ai publicității preelectorale.

Subiecți ai publicității preelectorale - candidații desemnați, colectorii, grupurile de inițiativă și membrii acestora pentru susținerea candidaților la funcții electivă sau pentru inițierea unui referendum, persoanele care, în ultimele 3 luni, și-au afirmat public susținerea pentru unul sau mai multe grupuri de inițiativă menționate, precum și pentru activitatea sau ideea promovată de acestea.

Publicitate electorală - publicitatea difuzată în campania electorală și care are ca obiect unul ori mai mulți subiecți ai publicității electorale sau activitatea acestora, unul ori mai multe proiecte (cauze, inițiative, idei etc.) electorale și/sau unul ori mai multe simboluri (expresii, desene, imagini, voci etc.) utilizate de către unul sau de mai mulți subiecți ai publicității electorale.

Subiecți ai publicității electorale - candidații desemnați, concurenții electorali/participanții la referendum, persoanele de încredere, persoanele care și-au afirmat public susținerea pentru un concurent electoral/participant la referendum în ultimele 3 luni, precum și pentru activitatea sau ideea promovată de aceștia.

Atenție! Este interzisă difuzarea concomitentă a publicității politice și electorale!!!!
În campania electorală poate fi difuzată doar publicitatea electorală.

Furnizor de publicitate - persoana care determină obiectul publicității. CEC a stabilit că în calitate de furnizori de publicitate politică/electorală pot fi doar subiecții publicității.

Obiect al publicității - persoane fizice și/sau persoane juridice, bunuri materiale și/sau bunuri imateriale, servicii (lucrări), valori și/sau scopuri de interes public ori comunitar, idei, inițiative, campanii, evenimente și/sau mijloacele de individualizare a acestora.

Distribuitor de publicitate - persoana care distribuie publicitate către difuzorul de publicitate în interesul furnizorului de publicitate.

Atenție! Furnizorul de publicitate poate fi concomitent și distribuitor de publicitate.

Difuzor de publicitate - orice persoană, inclusiv mass-media, care difuzează publicitate către consumatorii de publicitate (indiferent de mijloacele difuzare utilizate).

Afiș electoral - fotografii și alte materiale utilizate de concurenții electorali, candidați, persoanele de încredere și/sau de participanții la referendum – **în scop de agitație electorală** sau de grupurile de inițiativă și candidații desemnați – **în scop de agitație preelectorală**.

3.2. Elementele definitorii ale publicității politice/electorale

---

Publicitatea politică/electorală trebuie să corespundă următoarelor condiții, care o definesc:

- trebuie să fie identificată fără ca consumatorul de publicitate să dețină cunoștințe speciale;
- trebuie să conțină informații ce corespund realității și să nu conțină mesaje înșelătoare, imorale, discriminări de orice tip, mesaje sexiste, tertipuri de imagini și/sau sunete, limbaj licențios sau injurii care lezează onoarea și demnitatea persoanei, calomnii, îndemnuri la ură între persoane, națională, rasială sau religioasă, incitare la violență publică în masă, incitarea la acțiuni care au drept scop răsturnarea sau schimbarea prin violență a sistemului de stat sau prin încălcarea prin violență a integrității Republicii Moldova, incitarea la acțiuni extremiste și/sau teroriste ori la alte acțiuni care au ca scop încălcarea ordinii de drept, provocări de panică, instigări la violență sau la acțiuni periculoase, în măsură să prejudicieze sănătatea ori să amenințe securitatea oamenilor;
- trebuie să conțină datele privind transparența (caseta tehnică): denumirea furnizorului și numele/denumirea subiectului publicității; genericul „Publicitate politică”, „Publicitate preelectorală”, „Publicitate electorală” sau „Mesaj de interes public” și să fie însoțit de mențiunea „Achitat conform facturii/conform contractului nr. ____ din ____ 20__”; datele de identificare ale entității economice specializate care a prestat serviciul tipografic; tirajul executat, numărul comenzii și numărul facturii de plată.
- pentru candidații care declară pe propria răspundere că nu au utilizat servicii tipografice ale entităților specializate și nu au deschis contul bancar cu mențiunea „Fond electoral”, trebuie să conțină următoarele informații: numele/prenumele concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și mențiunea „Tipărit la echipament tehnic propriu”.

3.4. Tipologia publicității politice/ electorale

În funcție de metodele utilizate pentru difuzarea publicității, aceasta poate fi clasificată în următoarele tipuri de publicitate politică/electorală:

- Publicitatea în publicațiile periodice;

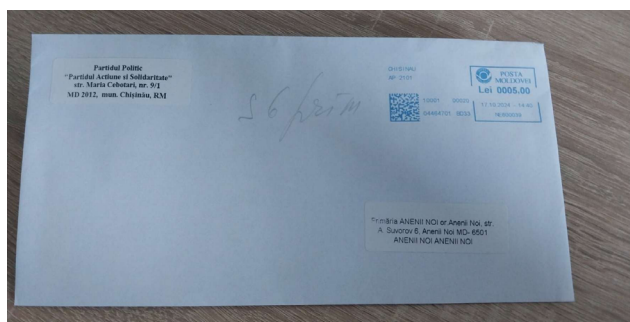
Include publicitatea politică/electorală difuzată prin intermediul presei scrise periodice (ziare, reviste).

- Publicitatea în serviciile media audiovizuale;

Include publicitatea politică/electorală difuzată prin intermediul televiziunii și a posturilor radio atât naționale, cât și regionale. Monitorizarea și controlul acesteia ține de Consiliul Coordonator al Audiovizualului.

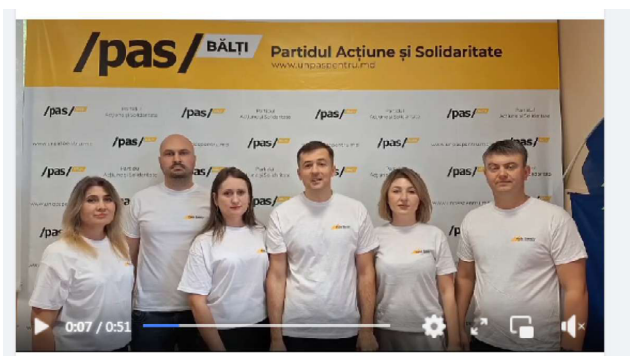
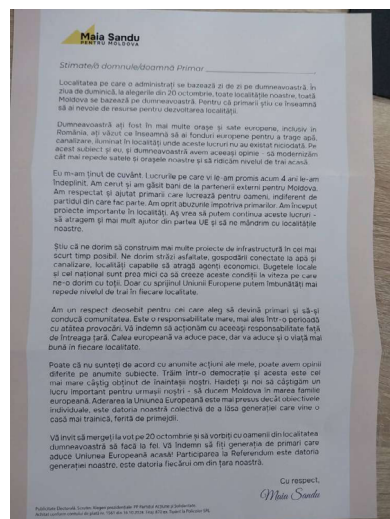
- Publicitatea prin serviciile poștale și serviciile de telefonie;

Include publicitatea politică/electorală difuzată prin intermediul Poștei Moldovei (presupune existența unui contract între furnizor/distribuitor și ÎS Poșta Moldovei) și prin intermediul serviciilor de telefonie (presupune, de exemplu, existența Call Centrelor).

- Publicitatea interioară;

Aceasta se difuzează de către sau cu acordul proprietarului sau al reprezentantului lui legal al imobilului/ locației în care este amplasată publicitatea și nu necesită autorizație.

Atenție! Este interzisă difuzarea publicității interioare în incinta autorităților publice centrale și locale, a instituțiilor preșcolare și a instituțiilor de învățământ preuniversitar - art. 29, alin. (2) din Legea cu privire la publicitate și art. 50 alin. (2) din Codul contravențional.

- Publicitatea exterioară;

Include publicitatea politică/electorală difuzată prin intermediul:

- Dispozitivelor fixe de publicitate (billborduri, bannere);
- Publicitatea stradală (corturi, afișe pe panouri autorizate etc.);
- Pe unitățile de transport sau vehicule special echipate (publicitatea mobilă).

În cazul difuzorilor de publicitate pe dispozitivele de publicitate fixă sau mobile, aceștia sunt obligați în termen de 7 zile de la începerea perioadei electorale, să dea publicității condițiile în care oferă spațiu publicitar și alte servicii conexe concurenților electorali, participanților la referendum sau grupurilor de inițiativă.

Informația menționată trebuie prezentată Comisiei Electorale Centrale, aceasta fiind publicată pe pagina oficială a organului electoral.

Ulterior, pe parcursul perioadei electorale, difuzorii de publicitate pe dispozitivele de publicitate fixă sau mobile trebuie să prezinte Comisiei Electorale Centrale săptămânal informația privind veniturile obținute din publicitatea politică/electorală a fiecărui partid politic/bloc electoral/concurent electoral/grup de inițiativă. Aceste date nu sunt publicate pe pagina oficială a Comisiei, în schimb organele de poliție pot solicita datele respective.

Difuzorii de publicitate proprietari sau gestionari ai dispozitivelor de publicitate fixă sau mobilă

În conformitate cu prevederile art. 54 alin. (10) din Codul electoral nr. 325/2022, în termen de 7 zile de la începerea perioadei electorale (până pe 8 august 2024, inclusiv), difuzorii de publicitate proprietari sau gestionari ai dispozitivelor de publicitate fixă sau mobilă sunt obligați să dea publicității condițiile în care oferă spațiu publicitar și alte servicii conexe concurenților electorali sau grupurilor de inițiativă.

- Difuzor de publicitate SRL STANDART
- Difuzor de publicitate „Go Media SRL” și „Public Media SRL”
- Difuzor de publicitate INDEPENDENT MEDIA S.R.L.
- Difuzor de publicitate „AQUARELLE” S.R.L.
- Difuzor de publicitate CASSIDAS S.R.L.
- Difuzor de publicitate I.C.S. „Epamedia” S.R.L. (în condițiile pct. 2 și 3 din hotărârea CEC nr. 2699/2024)
- Difuzor de publicitate TRENDSETER SRL
- Difuzor de publicitate ORTO PANMED SRL
- Difuzor de publicitate SC „LINESCO” SRL
- Difuzor de publicitate BM Public SRL
- Difuzor de publicitate Click-COM SRL
- Difuzor de publicitate SRL Unlogo

Nr	Ornsu amplasarii dispozitivului publicitar	Adresa/Schema de amplasare a dispozitivului publicitar	m	Tarif expunere lunara/€	Cost per prima montare/€	Cost per demontare/€	Cost per schimb de imagine/€
1	Cahul	str.Republicii, 2	18	250.00	50.00	50.00	50.00
2	Cahul	soa.Scheia	18	250.00	50.00	50.00	50.00
3	Ceadr Lunga	str.Leni, 100	18	250.00	50.00	50.00	50.00
4	Comrat	str.Leni, 148A	24	350.00	50.00	50.00	50.00
5	Comrat	str.Victoria, 107	18	250.00	50.00	50.00	50.00
6	Congaz	Autogara	18	250.00	50.00	50.00	50.00
7	Soroca	str.Negruzzi/str.Stefan cel Mare	18	250.00	50.00	50.00	50.00
8	Vulcănești	Sptialul rational	18	250.00	50.00	50.00	50.00
9	Donduseni	str.Independentei/str.Sirbu	18	250.00	50.00	50.00	50.00
10	Edinet	str.Independentei	18	270.00	50.00	50.00	50.00
11	Hancesti	str.Chisinaului/str.Kogalniceanu	18	240.00	50.00	50.00	50.00
12	Ocnița	str.50 de ani a Biruintei, 63	18	295.00	50.00	50.00	50.00
13	Soldanesti	str.Independentei	18	240.00	50.00	50.00	50.00
14	Ungheni	str.Feroviarilor	18	330.00	50.00	50.00	50.00
15	Gratiesti	Traseu spre Chisinau	18	350.00	50.00	50.00	50.00
16	Traseu	Leysen/ intrarea Dumbrava	18	330.00	50.00	50.00	50.00
17	Poltava	Poltava, centura Chisinau	18	330.00	50.00	50.00	50.00
18	Scuteni	Vama Scuteni	18	295.00	50.00	50.00	50.00
19	Tratari	Vama Tratari	18	260.00	50.00	50.00	50.00

Atenție! Fiecare billboard trebuie să conțină date privind transparența, precum și informații despre deținătorul autorizației de amplasare a dispozitivului fix de publicitate- art. 9 și art. 34, alin. (3) din Legea cu privire la publicitate; art. 50 alin. (2) din Codul contravențional.

Billboard

Cort stradal

Publicitate mobilă

Atenție! Amplasarea corturilor, gheretelor publicitare pe trotuare, în scuaruri, piețe și alte locuri publice trebuie să fie coordonată în prealabil cu autoritățile administrației publice locale- art. 39 alin. (1) din Legea cu privire la publicitate; art. 364 alin. (1) din Codul contravențional.

Afișaj panouri

Atenție! Este interzisă amplasarea publicității politice/electorale în alte locuri decât cele stabilite și/sau pentru care nu este autorizația autorității publice responsabile. Lista locurilor expres interzise pentru amplasarea afișelor publicitare este prevăzută la pct. 76 din [Regulamentul CEC](#) aprobat prin Hotărârea CEC nr. 1154 din 4 august 2023.

Atenție! Fiecare difuzor de publicitate trebuie să dețină un contract de difuzare a publicității politice/electorale- art. 8, alin. (1) din Legea cu privire la publicitate; art. 50, alin. (1), art. 364 alin. (2), (2¹), (9), (10) din Codul contravențional.

- Publicitatea pe materiale tipărite;

Include publicitatea politică/electorală difuzată prin intermediul materialelor tipărite: ziare de partid/campanie, afișe, postere, broșuri, cărți, pliante, calendare, cărți poștale și altele asemenea. Aceste tipuri de materiale de publicitate trebuie să conțină informația detaliată privind furnizorul, ordinul de plată, data achitării, tirajul de executare etc.

Informația din materialele publicitare trebuie să conțină informații ce corespund realității, fiind interzisă publicitatea înșelătoare, imorală, discriminatorie, sexistă, care poate provoca panică, instiga la violență sau la acțiuni periculoase, în măsură să prejudicieze sănătatea ori să amenințe securitatea oamenilor, care încurajează, în mod direct sau indirect, un comportament contrar legii etc.

Atenție! Este interzisă difuzarea publicității politice/electorale neconforme- art. 7, alin. (2) și 9, alin. (2) din Legea cu privire la publicitate; art. 50, alin. (2) din Codul contravențional.

EDIȚIE SPECIALĂ

IGOR DODON: VOM APĂRA VOTURILE CETĂȚENILOR NOSTRI PRIN TOATE MILOACELE LEGALE, INCLUSIV PROTESTE

INTERESUL NOSTRU NAȚIONAL E SĂ TRĂIM BINE ACASĂ ȘI SĂ FIM ÎN RELATII BUNE CU TOATĂ LUMEA

Liderul PSRM a subliniat că Alexandru Stoianoglo a fost ales președinte al țării de către cetățeni care dovedesc, așa, dintr-o dată, deosebire de Maia Sandu, care a rămas un președinte al țării de la București. Igor Dodon a menționat că zilele guvernării PAS sunt numărate, în votul din 3 noiembrie a demonstrat acest lucru. Anul viitor va fi creată o nouă majoritate parlamentară, din care va face parte și PSRM.

Igor Dodon a declarat că următoarele alegeri parlamentare vor putea fi libere și democratice doar în următoarele condiții: eliberarea Comisiei Electorale Centrale și a Agenției Naționale de Integritate de sub influența guvernării, demisia conducerii Consiliului Audiovizualului și a companiei publice „Teleradio-Moldova”, depolitizarea Curții Constituționale, care nu servește interesele țării, ci ale partidului de guvernare PAS.

„Facem apel la toate partidele, care doresc o societate consolidată, alegeri libere și unitatea poporului, să susțină aceste cerințe ale PSRM”, a spus liderul PSRM.

Igor Dodon a îndemnat-o pe Maia Sandu să pună capăt urii și doborârilor, amintind despre faptul că imediat după alegeri, Maia Sandu și PAS au făcut un apel la unitate, ca și cum nu ea și PAS ar fi radicalizat societatea în timpul campaniei electorale. Cu toate acestea, activiștii PAS continuă să acționeze și să propage ură și xenofobia.

Liderul PSRM a subliniat că partidul este pregătit pentru un nou val de presiune politică cu utilizarea instrumentelor procedurii iustitiei subordonate politice PAS-ul, împotriva PSRM, la altele partide și a persoanelor ale căror opinii diferă de cele ale PAS și ale Maia Sandu. „Acest lucru va demonstra încă o dată că în spatele vorbirei false despre unitate socială se află intenția puterii de a dezbină societatea în continuare și de a distruge oportunități, democrația și libertatea de opinie în Republica Moldova”.

Igor Dodon a abordat și tema votului din țară, menționând că socialii vor prezenta în curând propoziția și propunerile lor pe acest subiect: „Trebuie să înțelegem cu țara Republica Moldova va trăi după cum dorim, dacă ea va decide să se alăture celor care de mai mult ani nu locuiesc aici? Sau că este o temă sensibilă, de la care alții politicieni se echivocă, dar ea ține de fundamentalele politicii moldovenești”.

Președintele PSRM a făcut apel la o consolidare mai largă a societății și a forțelor politice. „Pe 3 noiembrie noi am dat prima lovitură în așa-zisele „murmurături” ale caracatiței galbene, iar peste jumătate de an urmează lupta decisivă în care noi vomvinge, și Moldova va fi eliberată de un regim politic insuportabil care sufoca societatea noastră! Dreptatea va învinge Dictatura!”

Pe 3 noiembrie, PAS a călcat strâmbe, s-a împiedicat și va cădea la anul, iar în Republica Moldova se va schimba puterea politică. Moldovenii vor și să își apere Interesul Național, cel de a trăi într-un stat Suveran, Neutru, Modern și Prietenos economic cu toate țările partener.

Interesul Național e să trăim bine acasă și să fim în relații bune cu toată lumea, și aceasta va fi miza politică a Partidului Socialiștilor”, a încheiat Igor Dodon.

felicitări și urări de bine!

Vă dorim un An Nou plin de evenimente frumoase, alături de cei dragi!

Fie ca anul 2025 să vă aducă bucurie, sănătate și împlinirea tuturor dorințelor. Să transformăm provocările și dificultățile cu care ne confruntăm în oportunități care ne vor face mai puternici și mai încrezători în forțele proprii.

Anul 2025 se așteaptă a fi dificil și intens, or anume în acest an vom avea alegerile parlamentare care sunt de o importanță crucială pentru viitorul țării noastre. La încercare va fi pus viitorul țării noastre, statalitatea și neutralitatea Republicii Moldova.

Cu toate acestea, vă asigurăm cu toată responsabilitatea că Partidul Socialiștilor din Republica Moldova va proteja principiile care stau la temelia statului nostru. Vă promitem că vom rezista, ne vom consolida forțele și vom obține victoria în toate bătăliile politice majore din anul care vine.

La mulți ani, dragi cetățeni ai Republicii Moldova!
La mulți ani, Moldova!

Publicitate politica
Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

dispozitivul acheta a ritat
Noala Mureschi

Tiparit de tipografia EstTipGroup SRL
Sediu main, Chisinau, str. Feteiului 4,
Comanda 821, achitat conform facturii nr. 821 din 03.12.2024.
Tiraj 150.000 ex.

Ziare de partid (publicitate politică)

КОМАНДА ИЛЛАНА ШОРА

Апрель, 2024

ОППОЗИЦИОННЫЕ СИЛЫ МОЛДОВЫ ОБЪЕДИНИЛИСЬ В БЛОК «ПОБЕДА»

Пять оппозиционных партий Молдовы – «Шор», «Шанс», «Возрождение», «Альтернатива» и «Свобода Молдовы» – объявили о создании блока «Победа». Соглашение об объединении было подписано лидерами партий на съезде в Москве, где они заявили о своем намерении бороться за развитие страны, ее нейтралитет, развитие сел и городов, лучшее качество жизни для граждан.

Иллана Шора подчеркнул важность данного события: «Сегодня мы создаем блок «Победа», который объединит независимых и честных Молдову лидеров. Наша общая цель – вывести страну из уникального политического кризиса, в котором она попала из-за ошибочной политики нынешней власти», – сказал лидер партии Шора, руководитель истинного политического блока «Победа».

На съезде были озвучены ключевые направления деятельности блока, который будет способствовать развитию добросовестности, открытости и экономической интеграции со всеми странами, включая соседства – члены СНГ и ЕС. Среди тем: улучшение Маршрута развития Молдовы, новые возможности для роста истинной политики правды партии.

Истинная сила, такие выходы поддержки со стороны нейтрального статуса Молдовы в условиях растущей геополитической напряженности.

«Мы должны защитить нашу страну от вмешательства в международные конфликты, которые могут привести к непоправимым последствиям», – заявил председатель партии «Шанс» Андрей Пугач.

Евгений Гуца, бывший Гагаузия и исполнительный секретарь Национального политического совета блока, подчеркнул важность поддержки независимых гражданских ценностей, которые по ее словам, являются основой для развития политики европейской интеграции.

«Вперед идет борьба! Прогноз позитивный. В ближайшие месяцы часть ЕС политическая напряженность. «Мы должны защитить нашу страну от вмешательства в международные конфликты, которые могут привести к непоправимым последствиям», – заявил председатель партии «Шанс» Андрей Пугач.

Блок «Победа» обещает своим сторонникам: Все это в противовес текущему курсу власти, который привел к значительному ухудшению уровня жизни граждан, «обесцениванию» базовых ценностей и быстрой потере общества, где каждый гражданин чувствует поддержку государства», – заключил Андрей Боняк, экс-депутат, лидер от партии «Возрождение».

Publicitate Politica, Suave Informații conform contractului nr. ECD00765 din 07.05.2024. Anunț în 1, cont 07624 din 07/05/2024, comandat Ecocom Lux SRL, seq 144003 exemplare, Tipar Global Print Group SRL.

«Сегодня президент Санду и вся команда PAS занимают нас в ЕС, общими молочными реками и колесными берегами. Ты только вступаешь, поддержи евроинтеграцию, а там все по-прежнему как по маслу».

Но обратимся к фактам в Европе, в которую нас тянут на веревке. Мы наблюдаем массовые протесты фермеров, фактически по всему Еврозою. А что случилось? Почему именно фермер так недоволен своим правительством? Заглянем в это.

А потом подумайте, какие перспективы в этой ситуации есть у молдавского фермера. «В Европе рады нашим винам, яблокам, сливкам, консервам. Как наш фермер, находящийся на грани разорения, сможет конкурировать со своим европейским коллегой, который получает субсидии от своего государства и ведет высокотехнологичное хозяйство? Да еще в ситуации, когда нашему фермеру для соответствия жесточайшим требованиям ЕС к сельхозпродукции нужно вложить тонны денег, которых у него попросту нет?».

Вот еще несколько цифр. В 2023 году 40% европейских отменили снижение уровня своей жизни. 30% заявили, что испытывают трудности с оплатой коммунальных счетов, 50% разочарованы в действиях ЕС по обеспечению достойного прожиточного уровня.

государства и ведет высокотехнологичное хозяйство? Да еще в ситуации, когда нашему фермеру для соответствия жесточайшим требованиям ЕС к сельхозпродукции нужно вложить тонны денег, которых у него попросту нет?».

Вот еще несколько цифр. В 2023 году 40% европейских отменили снижение уровня своей жизни. 30% заявили, что испытывают трудности с оплатой коммунальных счетов, 50% разочарованы в действиях ЕС по обеспечению достойного прожиточного уровня.

Видимое на первый взгляд.

«Наше государство, которое составило примерно 15-17% населения Румынии, румыны привнесли около 20 тыс. гектаров, что было примерно половиной всех жидаров Румынского королевства. Существовала так называемая бессарабская система террора – никто из местных не мог заниматься фермерским хозяйством. Начальниками полиции, губернаторами, судьями были привозимые румынские чиновники. Сказать, что Европа или США будут ставить интересы молдаван во главу угла – это ли глупость, либо предательство своего народа? Мы уже проходили это с Румынским королевством, и люди в Гагаузии это очень хорошо помнят».

Я люблю объективность и хорошо помню собственную мощь и мизантропию своих соседей. И когда нас насильно толкают в сторону каких-то альянсов, я говорю: «Стоп. Давайте посмотрим на родственников невесты. Мы же выбрали пару для создания семьи, а семья – это надежда. Хотелось бы жить в семье, где нас считают не колонией и вторым сортом, а любят, помнят и уважают».

«Наше государство, которое составило примерно 15-17% населения Румынии, румыны привнесли около 20 тыс. гектаров, что было примерно половиной всех жидаров Румынского королевства. Существовала так называемая бессарабская система террора – никто из местных не мог заниматься фермерским хозяйством. Начальниками полиции, губернаторами, судьями были привозимые румынские чиновники. Сказать, что Европа или США будут ставить интересы молдаван во главу угла – это ли глупость, либо предательство своего народа? Мы уже проходили это с Румынским королевством, и люди в Гагаузии это очень хорошо помнят».

Я люблю объективность и хорошо помню собственную мощь и мизантропию своих соседей. И когда нас насильно толкают в сторону каких-то альянсов, я говорю: «Стоп. Давайте посмотрим на родственников невесты. Мы же выбрали пару для создания семьи, а семья – это надежда. Хотелось бы жить в семье, где нас считают не колонией и вторым сортом, а любят, помнят и уважают».

Или это всего лишь 100 лет назад?

Сказать, что Европа или США будут ставить интересы молдаван во главу угла – это ли глупость, либо предательство своего народа? Мы уже проходили это с Румынским королевством, и люди в Гагаузии это очень хорошо помнят».

Я люблю объективность и хорошо помню собственную мощь и мизантропию своих соседей. И когда нас насильно толкают в сторону каких-то альянсов, я говорю: «Стоп. Давайте посмотрим на родственников невесты. Мы же выбрали пару для создания семьи, а семья – это надежда. Хотелось бы жить в семье, где нас считают не колонией и вторым сортом, а любят, помнят и уважают».

ДМИТРИЙ КОНСТАНТИНОВ, ПРЕДСЕДТЕЛЬ НАРОДНОГО СОБРАНИЯ ГАГАУЗИИ:

Publicitate Politica, Suave Informații conform contractului nr. ECD00765 din 07.05.2024. Anunț în 1, cont 07624 din 07/05/2024, comandat Ecocom Lux SRL, seq 144003 exemplare, Tipar Global Print Group SRL.

«Наше государство, которое составило примерно 15-17% населения Румынии, румыны привнесли около 20 тыс. гектаров, что было примерно половиной всех жидаров Румынского королевства. Существовала так называемая бессарабская система террора – никто из местных не мог заниматься фермерским хозяйством. Начальниками полиции, губернаторами, судьями были привозимые румынские чиновники. Сказать, что Европа или США будут ставить интересы молдаван во главу угла – это ли глупость, либо предательство своего народа? Мы уже проходили это с Румынским королевством, и люди в Гагаузии это очень хорошо помнят».

Я люблю объективность и хорошо помню собственную мощь и мизантропию своих соседей. И когда нас насильно толкают в сторону каких-то альянсов, я говорю: «Стоп. Давайте посмотрим на родственников невесты. Мы же выбрали пару для создания семьи, а семья – это надежда. Хотелось бы жить в семье, где нас считают не колонией и вторым сортом, а любят, помнят и уважают».

Или это всего лишь 100 лет назад?

Сказать, что Европа или США будут ставить интересы молдаван во главу угла – это ли глупость, либо предательство своего народа? Мы уже проходили это с Румынским королевством, и люди в Гагаузии это очень хорошо помнят».

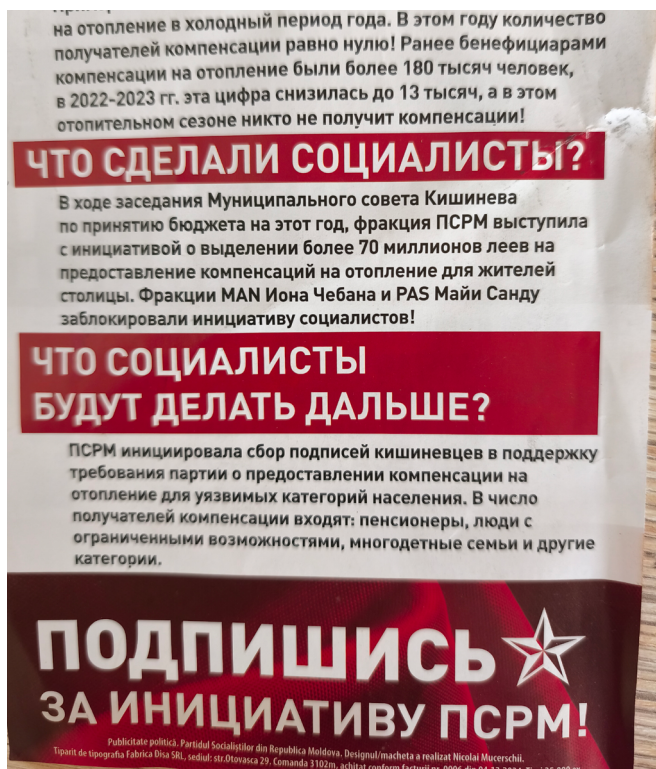
Я люблю объективность и хорошо помню собственную мощь и мизантропию своих соседей. И когда нас насильно толкают в сторону каких-то альянсов, я говорю: «Стоп. Давайте посмотрим на родственников невесты. Мы же выбрали пару для создания семьи, а семья – это надежда. Хотелось бы жить в семье, где нас считают не колонией и вторым сортом, а любят, помнят и уважают».

ДМИТРИЙ КОНСТАНТИНОВ, ПРЕДСЕДТЕЛЬ НАРОДНОГО СОБРАНИЯ ГАГАУЗИИ:

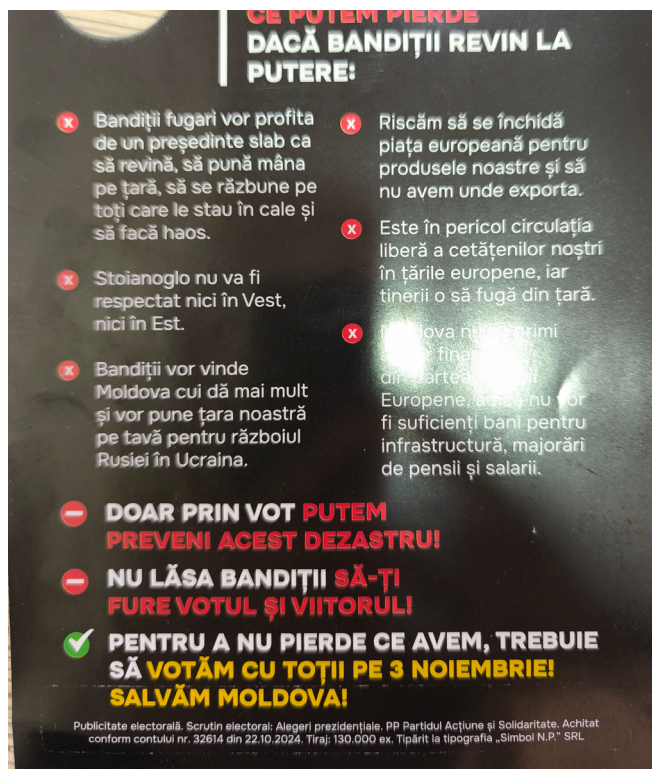
Publicitate Politica, Suave Informații conform contractului nr. ECD00765 din 07.05.2024. Anunț în 1, cont 07624 din 07/05/2024, comandat Ecocom Lux SRL, seq 144003 exemplare, Tipar Global Print Group SRL.

Ziare (publicitate politică neconformă)

Flyer (publicitate politică)

Flyer (publicitate electorală)

Afiș (publicitate electorală)

Afiș (publicitate electorală neconformă)

- Publicitatea pe articole promoționale- include publicitatea politică/electorală difuzată prin intermediul diverselor obiecte de uz personal, birotică, vestimentație ce poartă numele și prenumele candidatului/denumirea partidului politic, semne sau simboluri ale concurenților electorali, cum ar fi: caiete, carnete, agende, ilustrate, cărți poștale, calendare, cărți, pixuri, brichete, cutii de chibrituri, cești, magneti, insigne, ecusoane, CD-uri, DVD-uri, suporturi de stocare USB, fanioane, steaguri, pungii, tricouri, chipiuri, eșarfe, fulare etc.

Important! Valoarea unei piese din astfel de articole promoționale nu poate depăși două unități convenționale – 100 de lei.

- Publicitatea în rețeaua internet.

3.4. Interdicții pentru difuzarea publicității politice/ electorale

---

Legea cu privire la publicitate (art. 50 lit. c)) stabilește că Poliția asigură controlul privind respectarea legii respective în limita atribuțiilor prevăzute de Legea privind siguranța traficului rutier și Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului.

Concomitent, Codul contravențional a atribuit MAI sarcina de a constata și examina contravențiile, cu aplicarea sancțiunilor corespunzătoare, pentru:

- Plasarea afișajului electoral neautorizat sau deteriorarea afișajului electoral- art. 50 alin. (1);
- Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice și a materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii cu privire la publicitate și ale Codului electoral- art. 50 alin. (2);
- Amplasarea mijloacelor de publicitate exterioară pe arbori, pe un monument arheologic, un monument istoric sau un monument de for public sau în zona de protecție a acestuia- art. 364 alin. (2), (2¹);
- Prezentarea, producerea ori difuzarea publicității neonestе, neautentice, amорale, sexiste sau a oricărei alte publicități ce contravine legii și ordinii publice de către agenții de publicitate- art. 364 alin. (6);
- Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022- art. 364 alin. (10).

Legea cu privire la publicitate conține și interdicții exprese ce țin de difuzarea publicității politice/ electorale, după cum urmează:

- Fiecare dispozitiv publicitar fix trebuie să conțină datele de identificare în publicitate ale titularului autorizației pentru dispozitiv publicitar;
- Interdicția amplasării dispozitivelor publicitare fixe în interiorul rondurilor cu circulație în sens giratoriu; pe planșeele (acoperămintele) pasajelor pietonale subterane; pe pilonii de susținere a elementelor de semnalizare rutieră sau de circulație, cu excepția publicității temporare; al căror aspect poate fi confundat cu indicatoarele rutiere și cu alte mijloace de semnalizare rutieră; pe instalațiile de semaforizare sau astfel încât să fie redusă vizibilitatea semafoarelor și a indicatoarelor rutiere; pe rețelele subterane de apă, gaze, telefonie și canalizare;
- Interdicția difuzării publicității prin rețelele de informare sonoră a pasagerilor în mijloacele de transport public, în stații, în gări și în aeroporturi.

Suplimentar, CEC a stabilit în Regulamentul privind modul de furnizare, distribuie și difuzare a publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public și alte interdicții exprese privind difuzarea publicității, după cum urmează:

- Pe pavilioanele stațiilor de transport public;
- Pe clădirile reprezentând sedii ale autorităților administrației publice locale și centrale, precum și ale instituțiilor publice, cu excepția afișajelor care anunță activitatea ce se desfășoară în interiorul sediilor;
- În incinta și la intrarea în sediile organelor electorale;
- Difuzarea publicității politice concomitent cu publicitatea electorală.

INFRAȚIUNI ȘI CONTRAVENTȚII ÎN DOMENIUL ELECTORAL

4.1. Afișaj electoral neautorizat sau deteriorarea afișajului electoral

Articolul 50 din Codul contravențional

(1) Afișarea materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, precum și deteriorarea acestuia.

(2) Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022.

Contravenția poate fi realizată în două variante-tip.

I. OBIECTUL JURIDIC SPECIAL în accepțiunea **alin. (1)**: Relațiile sociale cu privire la publicarea materialului de agitație electorală.

OBIECTUL JURIDIC SPECIAL în accepțiunea **alin. (2)**: Relațiile sociale cu privire la asigurarea acurateței și transparenței publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public, protecția populației, alegătorilor de tehnicile de direcționare și amplificare în materie politică sau electorală.

OBIECTUL MATERIAL: Materialul agitației electorale sau materialul de susținere a referendumului.

Totodată, deși legislația nu reglementează expres termenul de *material de agitație electorală*, esența acestuia rezultă din definiția **afișului electoral și agitației electorale** din Codul electoral.

Astfel, **agitația electorală** reprezintă apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

Iar prin **afiș electoral** se înțelege fotografii și alte materiale utilizate de concurenții electorali, candidați, persoanele de încredere și/sau de participanții la referendum în scop de agitație electorală sau de grupurile de inițiativă și candidații desemnați – în scop de agitație preelectorală.

Prin urmare, **materialul de agitație electorală** reprezintă fotografii și alte materiale afișate în perioada electorală, care conține îndemnuri directe sau indirecte de a vota pentru un anumit concurent electoral sau împotriva altuia, sau pentru una dintre opțiunile la referendum, inclusiv simboluri, slogane, culori sau alte elemente de identificare asociate acestora.

Aceleași reguli se aplică și în raport cu **materialul de susținere a referendumului**.

Atenție! Diferența între contravenția prevăzută la art. 50 alin. (2) și contravenția prevăzută la art. 364 alin. (10) „*Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea publicității politice care nu întrunește condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022 (...)*” este dată anume de obiectul material- categoria de material publicitar. Mai exact, dacă materialul ilicit conține informații care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali sau pentru una dintre opțiunile la referendum- atunci acesta cade sub incidența art. 50 alin. (2). Altfel, orice material de publicitate politică care contravine legii cade sub incidența art. 364 alin. (10) Cod contravențional.

În tabelul de mai jos sunt incluse criteriile de referință, care ar putea fi luate în considerare la determinarea categoriei de material publicitar, și respectiv la încadrarea faptei în contravenție.

Tabel nr. 1

Criterii	Material publicitar de agitație electorală (art. 50 alin. (2))	Material de publicitate politică (art. 364 alin. (10))
Conținut	Va conține îndemnuri sau mesaje de susținere sau vot a unui concurent electoral sau a unei opțiuni la referendum.	Va conține informații despre activitatea formațiunilor politice, reprezentanților acestora sau despre platformele formațiunilor politice.
<i>Datele privind transparența publicității (din caseta tehnică)</i>		
Data tipăririi	De regulă, în campania electorală	În afara campaniei electorale
Genericul	Publicitate electorală	Publicitate politică
Furnizorul care l-a comandat	Concurent electoral înregistrat	Formațiune politică
Sursa achitării comenzii	Din contul Fond Electoral sau tipărit la echipament propriu	Din contul partidului politic

II. LATURA OBIECTIVĂ în accepțiunea **alin. (1)** se caracterizează prin acțiunea de afișare a materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului în alt loc decât cel stabilit, sau prin acțiunea de deteriorare a acestuia.

Deși Codul contravențional nu stabilește expres norma de blanchetă care reglementează acele **locuri stabilite**, unde pot fi afișate materialele de agitație electorală, le regăsim la pct. 63, 68 și 73 din [Regulamentul](#) privind modul de furnizare, distribuire și difuzare a publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 1155/2023. Totodată, locurile unde este interzisă expres amplasarea afișelor publicitare este stabilită la pct. 76. Astfel, următoarele reguli descriu condițiile de afișare a materialelor politice și electorale:

- 1) în termen de 3 zile până la data începerii campaniei electorale, autoritățile administrației publice locale vor stabili și vor asigura locuri speciale de afișaj electoral amenajate cu panouri fixe ce au suprafața minimă de 2 m². Deciziile/dispozițiile în acest sens se vor afișa imediat la sediul acestor autorități și se vor aduce la cunoștința publicului prin intermediul mijloacelor de comunicare disponibile. Responsabilitatea autorității publice locale de a adopta o decizie privind stabilirea și garantarea unui minim de locuri speciale de afișaj electoral este stabilită art. 26, alin. (1) pct. 16) lit. c) din Codul electoral.

Recomandare! Pentru a demonstra comiterea faptei prevăzută de art. 50 alin. (1) din Codul contravențional, este necesară anexarea la materialele cauzei contravenționale, în calitate de probă, decizia autorității publice locale privind stabilirea și garantarea unui minim de locuri speciale de afișaj electoral. Actele emise de autoritățile publice locale se publică pe pagina web www.actelocale.gov.md.

- 2) publicitatea politică sau electorală poate fi difuzată în interiorul clădirilor sau edificiilor în care au loc întruniri politice sau electorale, în alte încăperi proprietate privată, cu acordul expres al proprietarului sau, după caz, al locatarului. Se interzice afișarea publicității politice sau electorale în interiorul instituțiilor publice, în spațiul administrativ aferent

(curte), cu excepția drapelului și bristolului/ plăcuței cu simbolica subiectului publicității politice sau electorale amplasate cu ocazia unor vizite, ședințe sau întâlniri oficiale. În blocurile de locuit se permite afișajul doar pe panourile informative special amenajate și doar cu acordul gestionarului.

- 3) afișajul publicității politice și electorale pe domeniul privat este permis numai cu acordul proprietarilor, administratorilor sau, după caz, al posesorilor. Expunerea afișelor cu publicitate politică sau electorală pe pereții exteriori ai caselor particulare, blocurilor de locuit, se permite doar în condițiile încheierii în formă scrisă a unui acord sau contract (cu titlu oneros sau gratuit). Proprietarii, administratorii sau, după caz, posesorii domeniului privat sunt obligați să refuze amplasarea publicității politice sau electorale care nu conține datele de identificare.

În cazul **deteriorării** materialului de agitație electorală sau a materialului de susținere a referendumului, nu contează metoda prin care au fost deteriorate materialele respective.

LATURA OBIECTIVĂ în accepțiunea **alin. (2)**: Producerea, distribuirea, furnizarea și/sau difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală care nu întrunesc care nu întrunesc condițiile Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr.325/2022.

Astfel, **producerea** materialelor publicitare de agitație electorală reprezintă realizarea unuia sau a câtorva exemplare a materialelor publicitare în orice formă materială, inclusiv audio și video; imprimarea operei sau a fonogramei pentru păstrarea sa temporară sau permanentă sub formă electronică (inclusiv numerică), optică sau într-o altă formă lizibilă de mașină.

Distribuirea înseamnă acțiunea de a distribui materialele publicitară.

Furnizarea materialelor publicitare de agitație electorală înseamnă producerea, livrarea, distribuirea sau punerea la dispoziția unui concurent electoral a unor materiale care au scopul de a promova imaginea acestuia și de a influența alegătorii.

Difuzarea materialelor publicitare de agitație electorală reprezintă transmisia prin unde radioelectrice, cablu sau satelit, în formă codificată sau necodificată, a serviciilor de programe destinate publicului; - prin plasarea publică pe panouri publicitare; - prin distribuirea pliantelor; - prin informarea publică în cadrul unor dezbateri; - prin distribuirea pe internet.

Evidențiem că pentru calificarea faptei conform alin. (2) art. 50 din Codul contravențional, acțiunile sus-menționate trebuie să se desfășoare contrar prevederilor Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și contrar Codului electoral nr. 325/2022.

În acest context, Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate stabilește condițiile care trebuie să fie întrunite, cum ar fi în principal cele prevăzute la art. 7 alin. (2) și (3), care stabilesc că, publicitatea trebuie să conțină informații ce corespund realității. [...]. Este interzisă: a) publicitatea subliminală; b) publicitatea înșelătoare; c) publicitatea imorală; d) publicitatea discriminatorie; e) publicitatea sexistă; f) publicitatea care poate provoca panică, poate instiga la violență sau la acțiuni periculoase, în măsură să prejudicieze sănătatea ori să amenințe securitatea oamenilor; g) publicitatea care încurajează, în mod direct sau indirect, un comportament contrar legii; h) publicitatea care conține în mod nejustificat imagini ale unor situații periculoase, acțiuni, exerciții, obiceiuri, prin care sunt ignorate securitatea sau mijloacele de securitate; i) publicitatea prin care se denigrează produse, servicii sau profesii, chiar fără a fi menționate explicit; j) publicitatea care utilizează neautorizat simbolica de stat a Republicii Moldova sau a altor state; k) publicitatea care nu este însoțită de datele de identificare în publicitate și/sau mijloacele de individualizare ale furnizorului de publicitate sau ale difuzorului de publicitate; l) publicitatea care conține un text necorespunzător din punctul de vedere al normelor ortografice curente.

La fel, Legea vizată stabilește anumite condiții de formă cum ar fi cele enumerate la art. 9-11 din Legea nr. 62/2022 cu privire la publicitate. *A se vedea compartimentul 3- Publicitate politică și electorală.*

Condiții și interdicții ce vizează publicitatea electorală sunt conținute și în Codul electoral. Astfel, potrivit art. 70 alin. (4) din Codul electoral, *în materialele de agitație electorală și în publicitatea electorală care vizează, într-un fel sau altul, grupurile de inițiativă, concurenții electorali și participanții la referendum nu pot fi utilizate* imagini ce reprezintă culte religioase sau părți componente ale acestora, persoane oficiale străine, instituții de stat sau autorități publice de peste hotare, organizații internaționale, precum și atributele partidelor politice declarate neconstituționale. Se interzic combinarea de culori și/sau sunete care evocă simboluri ale altui stat, utilizarea materialelor în care apar personalități istorice de peste hotare, simbolistica unor state străine sau organizații internaționale sau imaginea unor persoane oficiale străine, dacă acestea duc la contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.

III. LATURA SUBIECTIVĂ: Fapta prevăzută la art. 50, în ambele variante se comite cu intenție.

IV. SUBIECTUL în accepțiunea **alin. (1):** persoana fizică care la momentul comiterii contravenției a împlinit vârsta de 18 ani. Subiectul în accepțiunea **alin. (2):** persoana fizică care la momentul comiterii infracțiunii a împlinit vârsta de 18 ani; persoana cu funcție de răspundere; persoana juridică care corespunde condițiilor art. 17 din Codul contravențional.

Important! Acțiunile poliției pentru documentarea contravenției:

- a) Stabilirea circumstanțelor cazului sesizat- de ex. identificarea dispozitivului pe care este amplasat materialul de agitație electorală, existența sau nu a autorizației;
- b) Chestionarea primară a persoanei care a anunțat despre pretinsa încălcare comisă;
- c) Întreprinderea măsurilor de identificare a persoanei/lor care a admis pretinsa încălcare;
- d) Întocmirea actelor de constatare și/sau celor procesuale (proces-verbal cu privire la contravenție);
- e) După caz, aducerea persoanelor la inspectoratul sau la sectorul de poliție de poliție;
- f) Prezentarea materialelor în Serviciul de gardă al inspectoratului de poliție.

STUDII DE CAZ :

1. La data de 09.10.2024, agentul constatat din cadrul IP Rîșcani, G.C. a întocmit procesul-verbal cu privire la contravenție seria nr. MA111111 în baza art. 50 alin. (2) Cod contravențional pentru faptul că, *la data de 27.09.2024, orele 18.20 – 19.00, G.G. aflându-se în strada localității X, a distribuit materiale publicitare de agitație electorală, care nu întrunesc condițiile Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022 și anume au distribuit pliante cu înscrierile „Împotriva UE”, „Ce pregătesc în UE”, „Uniunea Economică Euroasiatică”.* Cet. G.G. a fost sancționată pentru săvârșirea faptei contravenționale prevăzute de art. 50 alin. (2) Cod contravențional cu amendă în cuantum de 60 unități convenționale, ce constituie echivalentul sumei de 3000 lei (72 ore -1500 de lei).

Probele cauzei sunt procesul-verbal cu privire la contravenție seria nr. MA111111 din 09.10.2024; proces-verbal de cercetare la fața locului din 27.09.2024; explicațiile date de către G.G. la data de 27.09.2024.

Fiind depusă o contestație împotriva procesului-verbal cu privire la contravenție, instanța de fond a decis că acțiunile lui G.G. corect au fost încadrate în conformitate cu art. 50 alin. (2) Cod contravențional, afișajul electoral neautorizat sau deteriorarea afișajului electoral.

Recomandare!

- Descrierea faptei comise ar trebui să precizeze clar care este fapta ilegală, inclusiv care anume condiție din Legea nr. 62/2022 sau din Codul electoral nu a fost întrunită. Înseși înscrierile „Împotriva UE”, „Ce pregătesc în UE”, „Uniunea Economică Euroasiatică” nu sunt contrare legii și fac parte din libertatea de exprimare. Mai mult decât atât, într-un exercițiu de referendum, participanții au aceleași drepturi și obligații indiferent de opțiunea pe care o susțin și o promovează;
- Administrarea în calitate de probe:
  - a) a materialului electoral distribuit, cu menționarea numărului de exemplare deținut la momentul constatării. Aceasta va permite individualizarea faptei și pedepsei;
  - b) a eventualelor declarații ale martorilor, care au primit aceste pliante de la contravenient;
  - c) poze sau video a persoanei în timp ce distribuie pliantele.

2. În campania electorală a alegerilor prezidențiale din 20 octombrie 2024, într-o localitate rurală, un locuitor a amplasat pe acoperișul casei sale de locuit un afiș electoral (material de publicitate electorală), care avea reprezentat unul din candidații la funcția de Președinte al Republicii Moldova. Afișul electoral nu avea caseta tehnică (date de identificare privind comanditarul, contractul, executorul, mențiunea „Achitat conform facturii nr. ____ din __ ____ 20__”, tirajul). Urmare a unei sesizări, angajatul Inspectoratului de Poliție a mers la fața locului pentru a stabili circumstanțele. La solicitarea polițistului a acordului/ contractului care îi oferă dreptul amplasării afișului electoral, proprietarul casei nu l-a prezentat, invocând că nu l-a ridicat de la primărie și îl va prezenta mâine. A doua zi, proprietarul casei a prezentat un act emis de primărie, care era, de fapt, dispoziția primarului localității cu privire la locuri speciale de afișaj electoral amenajate cu panouri fixe, emisă în termen de 3 zile până la data începerii campaniei electorale.

Observații și recomandări!

Polițistul prezent la fața locului, urma să constate și să documenteze cazul privind:

- a) producerea și difuzarea materialului de agitație electorală contrar Legii nr.62/2022 cu privire la publicitate și ale Codului electoral nr. 325/2022, și anume lipsa specificațiilor privind transparența publicității (casetei tehnice)- ceea ce s-ar încadra în art. 50 alin. (2) Cod contravențional. Subiecții care urmau a fi trași la răspundere sunt proprietarul casei, care a difuzat materialul de agitație electorală, dar și persoana fizică/ juridică care a imprimat acest material de agitație electorală- după identificarea acestuia;
- b) amplasarea afișului de publicitate electorală pe acoperișul casei de locuit (pe domeniul privat), în lipsa acordului sau contractului, încheiat în formă scrisă- ceea ce s-ar încadra în art. 50 alin. (1) Cod contravențional.

Pct. 63 din Regulamentul privind modul de furnizare, distribuie și difuzare a publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public, aprobat prin Hotărârea CEC Nr. 1155/2023 statuează că afișajul publicității politice și electorale **pe domeniul privat** este permis **numai cu acordul proprietarilor**, administratorilor sau, după caz, al posesorilor. Expunerea afișelor cu publicitate politică sau electorală pe pereții exteriori ai caselor particulare, blocurilor de locuit, se permite doar în condițiile încheierii în formă scrisă a unui acord sau contract (cu titlu oneros sau gratuit).

Subsidiar, proprietarii, administratorii sau, după caz, posesorii domeniului privat sunt obligați să refuze amplasarea publicității politice sau electorale care nu conține datele de identificare solicitate la pct.19 din Regulamentul privind modul de furnizare, distribuie și difuzare a publicității politice, electorale și a mesajelor de interes public, aprobat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale Nr. 1155/2023.

4.2. Agitație electorală desfășurată de organizațiile necomerciale, sindicate, patronate, culte religioase

Articolul. 52 alin. (2) din Codul contravențional

(2) Efectuarea agitației electorale în perioada electorală de către organizațiile necomerciale, sindicate, patronate, subiecții neînregistrați în calitate de competitori electorali, de către reprezentanții cultelor religioase sau ai părților componente ale acestora, inclusiv în lăcașele de cult.

I. OBIECTUL JURIDIC SPECIAL al contravenției îl reprezintă legalitatea procesului electoral, în special asigurarea egalității de șanse pentru concurenții electorali.

II. LATURA OBIECTIVĂ

Potrivit art. 1 din Codul electoral, **agitația electorală** se manifestă prin apeluri, declarații, precum și acțiuni de difuzare a informației care au scopul de a-i determina pe alegători să își dea votul pentru unii sau pentru alți concurenți electorali sau pentru una dintre opțiunile la referendum.

Observăm că **modalitatea normativă** a *agitației electorale* se poate exprima prin apeluri, declarații și acțiuni de difuzare a informației.

Alt element, care trebuie luat în considerație la calificarea contravenției vizate este **scopul** și anume, dacă în acțiunile subiectului contravenției se observă **determinarea alegătorilor de a-și da votul** pentru alți concurenți sau opțiunile la referendum. Aici, vom arăta că *determinarea* reprezintă acțiunea de a face ca cineva să ia o anumită hotărâre, la caz să ia hotărârea în privința unui concurent în cadrul unor alegeri prezidențiale, parlamentare, regionale sau locale sau unei opțiuni la referendum.

Vom atrage atenția asupra faptului că concurenții electorali trebuie să fie înregistrați de organul electoral corespunzător.

Atenție! Pentru ca fapta contravențională să fie consumată, obligatoriu trebuie să fie probată acțiunea de determinare a alegătorului. Dacă în acțiunile făptuitorului lipsește elementul de determinare a alegătorului de a-și da votul pentru un concurent sau opțiune, atunci apelurile, declarațiile, precum și acțiunile de difuzare a informației vor fi interpretate prin prisma libertății de exprimare, consfințită la art. 32 din Constituție și art. 10 din CEDO, ce va lipsi fapta comisă de caracter contravențional și prin urmare va duce la încetarea procesului contravențional, dacă acesta a fost pornit. În acest context, se recomandă documentarea acțiunii de determinare, descrisă supra prin mijloace video, foto, declarații și alte elemente de fapt, permise de art. 425 din Codul contravențional.

STUDII DE CAZ:

1. [Hotărârea](#) Judecătoriei Bălți din 02.04.2025 în cauza contravențională pornită în temeiul art. 52 alin. (2) în privința lui C.S. (preot).

La o întâlnire cu alegătorii a unui candidat la funcția de președinte, preotul în alocuțiunea sa a menționat „*Vreau să vă rog ca atunci când veți deveni președinta țării, să nu uitați de credința noastră ortodoxă, pentru a o păstra unită*”. Preotul la întâlnire, conform probelor video, nu a fost îmbrăcat în veșminte bisericești, pentru a nu putea fi asociat cu un cult religios. În contradictoriu, acesta s-a prezentat, [conform înregistrării video](#), ca părintele Serghei, ce fac irelevantă apariția acestuia în civil. Declarațiile acestuia în public, de apartenență la

un cult religios, sunt suficiente pentru stabilirea statutului acestuia în cadrul unui proces contravențional pornit în temeiul art. 52 alin. (2) din Codul contravențional. Totodată, acesta, conform înregistrării video, nu a îndemnat alegătorii să voteze pentru candidatul prezent la întâlnire.

2. [Hotărârea](#) Judecătoriei Bălți din 27.03.2025 în cauza contravențională pornită în temeiul art. 52 alin. (2) în privința lui M.N. (Arhiepiscop).

În timpul campaniei electorale, M.N. deținând funcția de chiriarh a eparhiei, aflându-se în soborul „Sfântul Constantin și Elena” din mun. Bălți a efectuat agitație electorală în favoarea unui candidat la funcția de președinte. Din înregistrarea video (probă la dosar) rezulta că, arhiepiscopul, cet. M.N., se exprima în adresa enoriașilor: „*Dar iată, ați privit pe ecran o femeie firavă, o creștină, o mamă duioasă și o soție cinstită, V.F. Totuși, s-a ridicat împotriva acestora. Permiteți-mi, în numele dumneavoastră, să-i mulțumim, să-i dorim la mai mult și la mai mare. Permiteți-mi, în numele dvs., să ajungă și ea factor decizional în țara, pentru că este capabilă să promoveze legi creștine*”. Procesul verbal al agentului constatatator a fost contestat, însă instanța de fond a respins contestația.

Timpul comiterii contravenției- în perioadă electorală, care reprezintă perioadă cuprinsă între ziua intrării în vigoare a actului cu privire la stabilirea datei scrutinului și ziua în care rezultatele alegerilor sunt confirmate de către organele competente, dar nu mai mare de 120 de zile. Data începerii perioadei electorale se stabilește prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale.

Locul comiterii contravenției- agitația electorală efectuată de reprezentanții cultelor religioase poate fi desfășurată atât în afara lăcașelor cultelor, cât și în interiorul acestora. Expresia locaș de cult este explicată în Legea specială [nr. 125/2007](#) privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie, care prevede că lăcașul de cult reprezintă o construcție sau un edificiu al unei comunități religioase în care se oficiază serviciile religioase.

III. SUBIECTUL

Este posibilă răspunderii contravenționale pentru comiterea faptei descrise, persoana fizică responsabilă care, în momentul comiterii contravenției, are împlinită vârsta de 18 ani.

Contravenția prevede calitatea de subiect special organizațiile necomerciale, sindicate, patronate, reprezentanții cultelor religioase sau ai părților lor componente.

Potrivit art. 3 din Legea nr. 125/2007 privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie, **cultul religios** reprezintă o structură religioasă, cu statut de persoană juridică, care își desfășoară activitatea pe teritoriul Republicii Moldova conform normelor doctrinare, canonice, morale, disciplinare și tradițiilor istorice și de cult proprii, care nu contravin legislației în vigoare, fiind, constituită de către persoane supuse jurisdicției Republicii Moldova, care își manifestă în comun convingerile religioase, respectând tradițiile, riturile și ceremonialul stabilit.

Pentru ca un reprezentant al unui cult religios să fie tras la răspundere pentru contravenția indicată, este necesară întrunirea unor condiții:

1. reprezentantul să aparțină unui cult religios sau unei părți componente ale acestuia;
2. cultul religios să fie înregistrat în calitate de persoană juridică.

Ce ține de persoanele juridice, Codul contravențional operează cu noțiunea de partea componentă a cultului religios. Astfel, potrivit art. 3 din Legea sus-indicată, **parte componentă a cultului religios** reprezintă **comunitatea** sau **instituția religioasă** a oricărui cult religios.

Subsecvent, **comunitatea religioasă** reprezintă partea componentă locală a cultului religios reprezentând o asociere de persoane care se constituie și își desfășoară activitatea pe principiile liberului consimțământ, autonomiei, autogestiunii, egalității în drepturi a tuturor membrilor, creată în scopul profesării în comun a credinței. Comunități religioase sînt parohiile, comunitățile monahale sau mănăstirile, congregațiile, frățiile, bisericile locale și alte tipuri similare de comunități religioase.

Instituția religioasă reprezintă o parte componentă centrală sau regională a cultului religios, fondată de acesta sau de comunitatea religioasă fără consemnarea calității de membru, reprezentând un așezământ sau o structură religioasă. Se consideră instituții religioase eparhiile, diecezele, protopopiatele, decanatele, misiunile religioase, sociale sau de caritate, instituțiile de învățămînt teologic de orice grad, centrele de pelerinaj, fundațiile religioase, instanțele de disciplină bisericească, alte instituții similare.

Un exemplu al unei instituții religioase, ca și element al părții componente a cultului religios poate servi Eparhia de Bălți și Fălești din cadrul Bisericii Ortodoxe din Moldova. Eparhia sus-menționată are statut de persoană juridică și îi este atribuit un număr IDNO.

Totodată, potrivit art. 17 alin. (1) din Legea nr. 125/2007, cultele religioase și părțile lor componente sunt persoane juridice în condițiile legii.

În același timp, nu ar putea fi exclusă situația ca într-o anumită cauză, să existe răspundere contravențională pentru fapta comisă atât pentru persoana juridică, cât și pentru persoana cu funcție de răspundere sau fizică, în dependență de acțiunile comise. Potrivit art. 17 alin. (4) din Codul contravențional, răspunderea contravențională a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice sau, după caz, a persoanei cu funcție de răspundere pentru contravenția săvârșită.

IV. LATURA SUBIECTIVĂ

Latura subiectivă a contravenției se caracterizează prin intenție directă sau indirectă. În prima ipoteză făptuitorul conștientizează că atentează la drepturile persoanei cu privire la exprimarea liberă a votului și dorește consecințele indicate în lege, de exemplu- alegătorii să-și dea votul sau să-și exprime opțiunea pentru candidatul pentru care făptuitorul determină alegătorii. În a doua ipoteză, făptuitorul își dă seama de gradul prejudiciului faptei, prevede urmările ei prejudiciabile, nu dorește, însă admite în mod conștient survenirea urmărilor sus-indicate.

NOTĂ: În fond elementele constitutive ale contravenției prevăzute de art. 52 alin. (2), **descrise mai sus**, ca latura obiectivă, obiectul și latura subiectivă, se aplică de aceeași manieră și în cazul organizațiilor necomerciale, patronatelor, sindicatelor și subiecților neînregistrați în calitate de competitori electorali. Elementul comun al acestor subiecți este faptul că aceștia nu au dreptul să facă agitație electorală, sau să susțină partide politice, interdicții sau condiții stabilite de legile care reglementează activitatea acestora.

Un element distinct, la care ne vom opri este **subiectul** contravenției:

- 1) potrivit art. 1 alin. (3) din Legea nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale, **organizație necomercială** este persoana juridică al cărei scop principal este altul decât obținerea de venit. Organizații necomerciale sunt: asociația obștească, fundația și instituția privată. Interdicția desfășurării agitației electorale este stabilită la art. 6 alin. (5) din Legea nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale, care stabilește că **în perioada campaniei electorale, organizația necomercială [...] nu poate face agitație electorală**.
- 2) conform art. 1 din Legea nr. 976/2000 **patronatele** sunt organizații necomerciale, neguvernamentale, independente și apolitice, constituite în baza liberei asocieri și

egalității în drepturi a patronilor din diverse domenii de activitate. Totodată, art. 22 alin. (5) din aceeași lege stabilește că patrimoniul și alte resurse materiale ale patronatelor nu pot fi folosite pentru susținerea partidelor politice și a candidaților în campaniile electorale.

- 3) potrivit art. 1 și 8 din Legea nr. 1129/2000, **sindicatelor** sunt asociații din care fac parte, pe principii benevole, persoane fizice unite după interese comune, inclusiv ce țin de activitatea lor, și constituite în scopul apărării drepturilor și intereselor profesionale, economice, de muncă și sociale colective și individuale ale membrilor lor. Independența sindicatelor față de partidele politice și autoritățile publice de toate nivelurile este stabilită la art. 5 alin. (1) din aceeași lege.
- 4) **subiecții neînregistrați în calitate de competitori electorali** este o noțiune generică care trebuie dedusă din normele Codului electoral. Competitori electorali, conform art. 1, sunt partidele politice, blocurile electorale, concurenții electorali, candidații desemnați, grupurile de inițiativă, precum și participanții la referendum, care oferă și/sau beneficiază de susținerea financiară (materială) a campaniei electorale și/sau a activității sale, precum și cei care desfășoară doar activități de campanie sau promovare electorală ce nu implică cheltuieli financiare. Corespunzător, vor fi considerați subiecți neînregistrați:
- partidele politice care nu au desemnat candidați și nu s-au înregistrat în calitate de concurenți electorali sau participanți la referendum;
  - candidații, grupurile de inițiativă, partidele politice și blocurile electorale cărora li s-a refuzat sau le-a fost anulată înregistrarea în alegeri;
  - alte persoane fizice și juridice care nu sunt înregistrate în alegeri și/sau nu au dreptul să se înregistreze în calitate de competitor electoral.

STUDII DE CAZ:

1. *A fost înregistrată o înștiințare telefonică de la o persoană, care a dorit să-și păstreze anonimatul, care a comunicat că, la data de 08.10.2024 preotul din r. Dondușeni, în timpul desfășurării funerariilor, în fața bisericii, a agitat populația ca la data de 20.10.2024 să aleagă Blocul Politic „Victoria”.*

Observații și recomandări!

- Pentru încadrarea în componența de contravenție prevăzută de art. 52 alin. (2), urmează a fi stabilit cu certitudine dacă a existat un îndemn de vot sau apeluri cu scop de determinare a alegătorilor să voteze pentru unul din concurenții electorali înregistrați în alegeri. Urmează să se atragă atenția asupra faptului că blocul politic „Victoria” nu era înregistrat în calitate de concurent electoral în alegerile prezidențiale.
- A se atrage atenția asupra faptului că legislatorul a stabilit posibilitatea autosesizării în baza unei sesizări **anonime** doar în cazul infracțiunilor, la pornirea unui proces penal (art. 263 CPP), nu și în cazul contravențiilor. Codul contravențional stabilește la art. 440 alin. (2) că, agentul constator este sesizat prin plângere sau denunț ori se autosesizează când dispune de informații suficiente pentru a considera cu un grad înalt de probabilitate că este comisă o contravenție fie prin constatarea faptei contravenționale.
- A se lua în considerație că în procesul electoral, sesizarea anonimă ar putea fi folosită de competitorii electorali ca un instrument util pentru a fi urmărit un concurent politic.

2. Prin intermediul rețelelor de socializare „Facebook” pe contul unui cetățean a fost plasată informația, precum că într-o localitate din r. Florești, preotul Sergiu chema bătrânii la biserică ca să le dea cărbuni a câte 300 kg, la 1 leu/kg, cu buletinul pentru a semna la părintele Andrei, care după slujbă colectează semnături pentru candidatul X la funcția de Președinte.

Observații și recomandări!

- Chiar dacă în situația descrisă sunt implicați reprezentanți ai cultului religios, fapta ilicită nu se limitează la efectuarea agitației electorale (art. 52 alin. (2)- care presupune doar apeluri la vot pentru un candidat anume. Fapta ilicită descrisă se încadrează în infracțiunea de corupere electorală prevăzută de art. 181¹ Cod penal, și anume oferirea bunurilor (la un preț preferențial) în scopul determinării susținătorilor să-și exercite drepturile electorale (aplicarea semnăturii) în cadrul alegerilor.
- Într-o altă ordine de idei, doar colectarea semnăturilor de către persoane neautorizate se sancționează în baza art. 51¹ Cod contravențional.

3. „La 20 octombrie 2024, o asociație obștească de menire socio-culturală, la intrarea într-o secție de votare, îndemna alegătorii să-și exprime votul pentru un concurent electoral, distribuind alegătorilor înscriseri pe foițe cu numele, prenumele concurentului electoral și ordinea înscrierii acestuia în buletinul de vot.

Cazul a fost semnalat de către un reprezentant al altui concurent electoral și comunicat polițistului aflat în raza teritorială de 100 m a secției de votare, care însă nu avea calitatea de agent constatat și corespunzător nu a documentat cazul. În consecință, după un anumit interval de timp, cazul nu a mai putut fi probat.”

Observații și recomandări!

1. La încadrarea faptelor în componența de contravenție urmează a se ține cont de timpul săvârșirii faptei- ziua alegerilor, campania electorală sau perioada electorală și după caz- de subiectul special al contravenției- asociație obștească. Corespunzător, aceeași faptă ar putea să fie încadrată atât în art. 52 alin. (1)- agitație electorală efectuată în ziua alegerilor, cât și în art. 52 alin. (2)- agitația electorală efectuată de organizațiile necomerciale în perioada electorală. Totuși, ar putea fi mai complicată demonstrarea vinovăției persoanei juridice- asociație obștească.
2. Potrivit art. 80 alin. (9) din Codul electoral nr. 325/2022, nicio altă persoană nu poate rămâne în incinta secției de votare mai mult timp decât este necesar pentru votare. În rază de 100 de metri de la localul votării, inclusiv în alte încăperi ale sediului unde este amplasată secția de votare, este permisă prezența continuă sau permanentă doar a reprezentanților forțelor de ordine desemnați să asigure menținerea ordinii publice și securitatea procesului electoral.
3. Complementar, trebuie accentuată situația că, potrivit art. 400 alin. (2) din Codul contravențional nr. 218/2008, sunt în drept să examineze cauze contravenționale și să aplice sancțiuni în limitele competenței funcționarilor publici cu statut special din cadrul MAI, care exercită atribuțiile poliției și sunt împuterniciți cu asemenea atribuții conform fișei postului. Nomenclatorul funcțiilor și al competențelor de examinare a cauzelor contravenționale și de aplicare a sancțiunilor se aprobă prin ordinul ministrului afacerilor interne.

Recomandare: Având în vedere intensitatea activităților și potențiale fapte ilicite care pot fi comise în ziua alegerilor, este recomandabil ca funcționarii MAI delegați pentru asigurarea ordinii și securității publice la sediile secțiilor de votare, să aibă și statut de agent constatat.

4.3. Transportarea organizată a alegătorilor

Articolul 52¹ din Codul contravențional

(1) Transportarea organizată a alegătorilor spre secția de votare în ziua votării, în scopul determinării acestora să își exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor parlamentare, prezidențiale, locale, regionale ori în cadrul referendumului,

(2) Organizarea în perioada campaniei electorale a transportării alegătorilor spre secția de votare în ziua votării

I. OBIECTUL JURIDIC SPECIAL al contravenției îl reprezintă relațiile sociale cu privire la exercitarea liberă a votului.

II. LATURA OBIECTIVĂ a contravenției prevăzută la **alin. (1)** constă în transportarea organizată a alegătorilor spre secția de votare în ziua votării, în scopul determinării acestora să își exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor parlamentare, prezidențiale, locale, regionale ori în cadrul referendumului. De reținut că această contravenție se comite **doar în ziua votării**.

Latura obiectivă în varianta-tip prevăzută la **alin. (2)** se manifestă prin organizarea în campania electorală a transportării alegătorilor spre secția de votare în ziua votării. Această faptă, spre deosebire de cea prevăzută la alin. (1) se comite **pe parcursul campaniei electorale**.

Menționăm că, potrivit art. 1 din Codul electoral campania electorală este *perioadă de activitate care se desfășoară, cu scopul de a-i determina pe alegători să-și exprime voturile pentru alegerea unuia sau a altui concurent electoral sau pentru exprimarea uneia sau a altei opțiuni la referendum* (se efectuează agitație electorală). Indiferent de tipul scrutinului, campania electorală începe la data înregistrării concurentului electoral, dar nu mai devreme de **30 de zile înainte de ziua votării**, și se încheie la data anulării înregistrării concurentului electoral sau în ziua de vineri înainte de ziua votării. În cazul alegerilor prezidențiale și al celor locale, candidații care au trecut în al doilea tur de scrutin pot desfășura campanie electorală după stabilirea datei celui de-al doilea tur de scrutin prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale, dar nu mai târziu de 10 zile înainte de ziua alegerilor.

Alt element, care trebuie luat în considerație la calificarea contravenției vizate este **scopul** și anume, dacă în acțiunile subiectului contravenției se observă **determinarea alegătorilor de a-și exercita dreptul de vot**. Aici, vom arăta că *determinarea* reprezintă acțiunea de a face ca cineva să ia o anumită hotărâre, la caz să ia hotărârea în privința unui concurent în cadrul unor alegeri prezidențiale, parlamentare, regionale sau locale sau unei opțiuni la referendum.

Atenție! A nu se face confuzie cu organizarea transportării, precum și transportarea persoanelor la întruniri și evenimente organizate de partidele politice și sau concurenții electorali (în lipsa actelor de notificare privind desfășurarea întrunirii), care se sancționează conform art. 67 (1²) din Codul contravențional.

III. SUBIECTUL este persoana fizică care la momentul comiterii contravenției a împlinit vârsta de 18 ani.

În accepțiunea **alin. (1)** făptuitorul este șoferul sau compania de transport. În accepțiunea **alin. (2)** făptuitorul este persoana care organizează. Astfel, organizatorul poate să inițiază, planifice, coordoneze sau finanțeze transportarea alegătorilor către secțiile de votare.

IV. LATURA SUBIECTIVĂ a contravenției se manifestă prin intenție directă. Făptuitorul, în ambele variante-tip are o implicare conștientă și voluntară, în scopul influențării rezultatelor alegerilor.

STUDIU DE CAZ:

“La 20.10.2024, a fost înregistrat apelul telefonic, cu conținutul că șoferul mașinii Mercedes cu numărul de înmatriculare XXXXX cet. Victor, domiciliat în or. Vulcănești a efectuat transportarea organizată alegătorilor în ziua alegerilor la secția de votare amplasată în or. Vulcănești. Urmare a documentării cazului acumulării probatoriului a fost întocmit Procesul verbal cu privire la contravenție în baza art. 52¹ alin.1 Cod contravențional.”

Recomandări!

- În cadrul documentării contravenției de transportare organizată a alegătorilor, trebuie stabilit cu certitudine câți alegători au fost transportați, dacă a avut un caracter unic sau repetat, și dacă transportarea a avut drept scop determinarea alegătorilor să își exercite dreptul de vot.
- Complementar, probatoriul ar putea include și declarațiile alegătorilor privind achitarea sau nu a unui cost pentru serviciile de transportare spre secție de votare, dar și dacă nu există relație de rudenie sau afinitate între șofer și alegătorii transportați.

4.4. Corupere electorală pasivă

Articolul 47¹ din Codul contravențional

(1) Pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către un alegător a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, sau acceptarea promisiunii ori ofertei acestora în scopul exercitării sau al neexercitării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor, inclusiv al alegerilor regionale, dacă fapta nu constituie infracțiune.

(2) Sub incidența prevederilor alin. (1) din prezentul articol nu cad bunurile indicate la art. 181¹ alin. (3) din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002.

(3) Persoana care a săvârșit fapta prevăzută la alin. (1) este liberată de răspundere contravențională dacă s-a autodenunțat și/sau a contribuit activ la descoperirea ori la contracararea săvârșirii faptei de corupere electorală.

I. OBIECTUL JURIDIC SPECIAL constituie respectarea principiilor participării la alegeri, statuate în art. 2 din Codul electoral. Potrivit articolului citat, cetățenii Republicii Moldova participă la alegeri prin vot universal, egal, direct și liber exprimat. Participarea la alegeri este liberă și benevolă. Nimeni nu este în drept să exercite presiuni asupra alegătorului cu scopul de a-l sili să participe sau să nu participe la alegeri, precum și asupra exprimării de către acesta a liberei sale voințe.

OBIECTUL MATERIAL al contravenției îl constituie bunurile, serviciile ori alte foloase.

Prin „**bunuri**” se înțeleg bunurile corporale sau incorporale, mobile ori imobile, tangibile sau intangibile, ori actele juridice sau documentele atestând proprietatea acestor bunuri sau drepturile referitoare la acestea. Prin „bunuri” se are în vedere și banii, dar și valori mobiliare.

Este de notat că sub incidența prevederilor din articol nu cad bunurile indicate la art. 181¹ alin. (3) din Codul penal, și anume materialele și obiectele de agitație electorală, achitate din fondul electoral, ce poartă numele și prenumele candidatului, respectiv denumirea partidului politic, semne sau simboluri ale concurenților electorali, precum: afișe, pliante, cărți poștale, calendare, caiete, ilustrate, pixuri, brichete, cutii de chibrituri, insigne, ecusoane, CD-uri, DVD-uri, suporturi de stocare USB, fanioane, steaguri, cărți, pungi, tricouri, chipiuri, eșarfe, fulare, a căror valoare pentru o unitate nu depășește două unități convenționale.

În sensul [Legii nr. 1232/1992](#) cu privire la bani, prin „**bani**” se înțelege semnele bănești care se află în circulație la momentul comiterii infracțiunii - bancnotele sau monedele, inclusiv cele jubiliare ori comemorative, emise de organul autorizat al unui stat sau al unei uniuni monetare de state străine. Semnele bănești, care nu se află în circulație la momentul comiterii infracțiunii, însă au valoare numismatică sau istorică, nu reprezintă bani în sensul legii, urmând a fi calificate ca bunuri.

Serviciile reprezintă activitățile, altele decât cele din care rezultă produse, desfășurate în scopul satisfacerii unor necesități (de exemplu, serviciile de publicitate, de asigurări, de comunicații, de transport, de depozitare, de educație, de recreare etc.).

Prin „**privilegii**” se înțelege, după caz: scutirea de obligații (către stat); oferirea de drepturi sau distincții sociale care se acordă în situații speciale etc.

Prin „**avantaje**” trebuie de înțeles favorurile, scutirile de obligații sau alte foloase care ameliorează nemeritat situația în raport cu aceea pe care persoana o avusese înaintea comiterii contravenției. Avantajele pot avea caracter patrimonial, dar și nepatrimonial. Avantajele pot consta în: premii; vacanțe; împrumuturi de bani fără dobândă; perspective mai bune în carieră etc.

Este important de menționat că, pornind de la dispozițiile legale, banii, bunurile, serviciile ori alte foloase trebuie să fie necuvenite alegătorului, acesta nefiind îndreptățit a le accepta sau a le primi.

II. LATURA OBIECTIVĂ a contravenției constă în pretinderea, acceptarea sau primirea, personal sau prin mijlocitor, de către un alegător a bunurilor, serviciilor, privilegiilor sau avantajelor sub orice formă, care nu i se cuvin, pentru sine sau pentru o altă persoană, în scopul exercitării sau al neexercitării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor, inclusiv al alegerilor regionale.

În sensul art. 1 din Codul electoral, prin alegeri se înțelege, în cazul în care nu se face vreo specificare, alegerile pentru Parlament, pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru autoritățile administrației publice locale, precum și referendumurile. Totodată, constituie alegeri regionale alegerile organizate în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia pentru funcția de Guvernator (Bașcan) al Găgăuziei, pentru Adunarea Populară a Găgăuziei, precum și referendumurile pe probleme care, conform Legii nr. 344/1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri), țin de competența Găgăuziei.

În accepțiune generală, prin „a pretinde” se înțelege „a cere”, „a reclama”, „a revendica”. Prin „a accepta” se înțelege acțiunea de „a fi de acord”, de „a consimți”. Prin „a primi” se înțelege „a lua în posesiune ceea ce se dă”.

Prin acceptarea promisiunii sau ofertei se înțelege consimțirea exercitării/ neexercitării drepturilor electorale în schimbul unei promisiuni sau oferte de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje, care ar urma să se materializeze ulterior.

III. LATURA SUBIECTIVĂ se caracterizează prin intenție directă, deoarece alegătorul conștientizează că bunurile, serviciile sau avantajele care i se oferă, el le acceptă, pretinde sau primește în calitate de contra-echivalent în scopul exercitării sau al neexercitării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor.

Un element important, care diferențiază coruperea pasivă clasică de coruperea electorală pasivă este scopul faptei ilicite și care are o natură alternativă:

1. Scopul exercitării votului (în interesul corupătorului sau a persoanei care îl reprezintă)- alegătorul acceptă să meargă la vot și/ sau să-și exercite votul într-un anumit fel;
2. Scopul neexercitării votului (în interesul corupătorului sau a persoanei care îl reprezintă)- alegătorul acceptă să nu meargă la vot;
3. Scopul susținerii prin semnătură a unui candidat sau a unei inițiative la referendum (în interesul corupătorului sau a persoanei care îl reprezintă).

Pentru calificarea faptei nu este necesară dovada atingerii scopului, fiind suficientă urmărirea acestuia.

IV. SUBIECTUL contravenției este alegătorul - cetățeanul Republicii Moldova cu drept de vot. În conformitate cu art. 14 din Codul electoral, dreptul de a alege îl au cetățenii Republicii Moldova care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, cu excepția celor privați de acest drept prin hotărârea judecătorească de instituire a măsurii de ocrotire judecătorească.

Este de notat că persoana care a săvârșit fapta prevăzută la acest articol este liberată de răspundere contravențională dacă s-a autodenunțat și/sau a contribuit activ la descoperirea ori la contracararea săvârșirii faptei de corupere electorală. Liberarea de răspundere servește drept temei, în virtutea art. 441 alin. (1) lit. h) din Codul contravențional, de încetare a procesului contravențional. Încetarea procesului contravențional determină repunerea în drepturi a persoanei în a cărei privință a fost pornit.

Recomandare!

Având în vedere similitudinea faptei descrise cu cele indicate la art. 324-326 din Codul penal, se recomandă analiza [hotărârii plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 22.11.2014](#) cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție.

STUDIU DE CAZ

Prin procesul-verbal cu privire la contravenție nr. MA1111111 din 24.10.2024 întocmit de agentul constator în privința lui L.S. s-a constatat că, la 20.08.2024 ora 15:00, cet. L.S. aflându-se în r. ***** satul *****, a primit personal surse bănești în scopul exercitării sau neexecutării unor drepturi electorale în cadrul alegerilor din 20.10.2024. Prin decizia șefului adjunct al DGT „Nord” a CNA din 10.12.2024, cet. L.S. a fost sancționată pentru faptul că a primit de la reprezentanții unei formațiuni politice mijloace bănești, pentru a susține candidatul din partea respectivei formațiuni.

Prin Hotărârea Judecătorei Bălți din [07.02.2025](#) în cauza L.S, instanța de judecată a încetat procesul contravențional, constatând că lipsește fapta contravenției. Motivul invocat de instanță a fost că „*potrivit planșei fotografice, anexa la procesul de examinare, pe imaginea caracteristicilor telefonului mobil, IMEI-ul de pe planșa fotografică nu coincide cu IMEI-ul telefonului mobil indicat în procesul verbal de examinare a obiectelor din 24.10.2024, ce aparține cet. L.S.*”.

Observații și recomandări!

- Descrierea faptei comise ar trebui să precizeze clar quantumul surselor bănești recepționate, valuta, forma recepționării banilor dar și scopul exact (nu alternativ- „exercitării sau neexercitării”) pentru care au fost oferți acești bani- de ex. în scopul exercitării votului pentru candidatul X.
- O atenție specială ar trebui acordată probelor care demonstrează scopul contravenției (foto/ video/ declarații ale martorilor care confirmă că sursele financiare au fost acordate, anume ca remunerare pentru votul exercitat sau care urma să fie exercitat).
- Se atrage atenția asupra timpului comiterii contravenției în raport cu data alegerilor, în speță fiind vorba de două luni până la alegeri- când nici un candidat nu era înregistrat.
- Totodată, în contextul secretului votului, este relevantă identificarea și metodei de control al votului - fotografierea/ înregistrarea video a buletinului de vot, sau prezența reprezentantului formațiunii în secția de votare etc.
- O atenție specifică este necesară la modalitatea de colectare a probelor, în sensul art. 425 din Codul contravențional.

4.5. Coruperea electorală

Articolul 181¹ din Codul penal

(1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani, bunuri, servicii ori de alte foloase în scopul determinării alegătorului sau susținătorului să își exercite sau să nu își exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor, inclusiv al celor regionale

(1¹) Aceeași acțiune săvârșită de concurenți electorali, membri ai grupului de inițiativă, observatori naționali, reprezentanți ai concurenților electorali, persoane de încredere ale concurenților electorali sau funcționari electorali,

(1²) Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (1¹), săvârșite:

a) de două sau mai multe persoane;

b) asupra a două sau mai multor persoane;

c) cu folosirea unor mijloace financiare din fonduri publice,

(1³) Acțiunile prevăzute la alin. (1) - (1²) săvârșite:

a) în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,

b) de către o persoană care cunoștea ori trebuia să cunoască că banii, bunurile, serviciile sau alte foloase, promise, oferite sau date, provin de la un grup criminal organizat, o organizație criminală,

c) de către o persoană care cunoștea ori trebuia să cunoască că banii, bunurile, serviciile sau alte foloase, promise, oferite sau date, provin de la un stat străin, o organizație străină, o entitate anticonstituțională sau de la reprezentanții acestora,

(2) În categoria bunurilor prevăzute la alin. (1) sunt incluse și băuturile alcoolice, produsele din tutun și produsele alimentare.

(3) Nu intră în categoria bunurilor prevăzute la alin. (1) materiale și obiecte de agitație electorală, achitate din fondul electoral, ce poartă numele și prenumele candidatului, respectiv denumirea partidului politic, semne sau simboluri ale concurenților electorali, precum: afișe, pliante, cărți poștale, calendare, caiete, ilustrate, pixuri, brichete, cutii de chibrituri, insigne, ecusoane, CD-uri, DVD-uri, suporturi de stocare USB, fanioane, steaguri, cărți, pungă, tricouri, chipiuri, eșarfe, fulare, a căror valoare pentru o unitate nu depășește două unități convenționale.

I. OBIECTUL JURIDIC SPECIAL îl constituie relațiile sociale cu privire la exercitarea de către cetățean, în conformitate cu art. 38 din Constituție, a dreptului de vot și a dreptului de a fi ales, dar și relațiile sociale cu privire la organizarea și desfășurarea referendumului în virtutea art. 75 din Constituție, mai cu seamă din perspectiva libertății alegătorilor de a-și forma o opinie fără influențe de natura oferirii sau dării de bani, bunuri, servicii ori alte foloase în scopul de a-l determina pe alegător să-și exercite drepturile sale electorale într-un mod în cadrul alegerilor, inclusiv al celor regionale.

OBIECTUL MATERIAL al infracțiunii îl constituie banii, bunurile, serviciile ori alte foloase.

În sensul Legii nr. 1232/1992 cu privire la bani, prin **bani** se înțelege semnele bănești care se află în circulație la momentul comiterii infracțiunii - bancnotele sau monedele, inclusiv cele jubiliare ori comemorative, emise de organul autorizat al unui stat sau al unei uniuni

monetare de state străine. Semnele bănești, care nu se află în circulație la momentul comiterii infracțiunii, însă au valoare numismatică sau istorică, nu reprezintă bani în sensul legii, urmând a fi calificate ca bunuri.

Prin noțiunea de **bunuri** se înțelege bunurile, corporale sau incorporeale, mobile ori imobile, tangibile sau intangibile, ori actele juridice sau documentele atestând proprietatea acestor bunuri sau drepturile referitoare la acestea. Prevederile din art. 181¹ alin. (2) din Codul penal înscriu în categoria bunurilor și băuturile alcoolice, produsele din tutun, produsele alimentare.

Totodată, legea penală, în alin. (3) al articolului citat, enumeră bunurile care nu cad sub incidența prevederilor. Este vorba de bunurile care îndeplinesc cumulativ câteva condiții, și anume:

- reprezintă materiale sau obiecte de agitație electorală;
- sunt achitate din fondul electoral;
- poartă numele și prenumele candidatului, respectiv denumirea partidului politic, semne sau simboluri ale concurenților electorali;
- se concretizează în afișe, pliante, cărți poștale, calendare, caiete, ilustrate, pixuri, brichete, cutii de chibrituri, insigne, ecusoane, CD-uri, DVD-uri, suporturi de stocare USB, fanioane, steaguri, cărți, pungă, tricouri, chipiuri, eșarfe, fulare;
- a căror valoare pentru o unitate nu depășește două unități convenționale.

Prin **servicii** înțelegem activitățile din care nu rezultă produse. Cât privește noțiunea de **alte foloase**, prin aceasta se înțelege orice privilegii sau avantaje.

Este important de menționat că, pornind de la dispozițiile legale, banii, bunurile, serviciile ori alte foloase trebuie să fie necuvenite alegătorului, acesta nefiind îndreptățit a le accepta sau a le primi.

De altfel, în virtutea art. 54 alin. (6) din Codul electoral, se interzice concurenților electorali, participanților la referendum și grupurilor de inițiativă să ofere alegătorilor/susținătorilor bani, bunuri, inclusiv produse alimentare, băuturi alcoolice și produse din tutun, să presteze servicii ori să acorde alte foloase, inclusiv din ajutoare umanitare sau din alte acțiuni de binefacere, în scopul determinării alegătorului/ susținătorului să își exercite sau să nu își exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor,

II. LATURA OBIECTIVĂ a infracțiunii, aceasta constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de oferire sau dare de bani, bunuri, servicii ori de alte foloase. Similar infracțiunii de corupere activă, prevăzute de art. 325 din Codul penal, **promisiunea** reprezintă făgăduiala, angajamentul pe care corupătorul și-l asumă față de eventualul corupt, de a-i transmite ultimului în viitor – într-un termen determinat sau nedeterminat – remunerația ilicită, dacă ultimul va acționa în sensul dorit de corupător. **Oferirea** se exprimă prin manifestarea disponibilității de a furniza, iar **darea** - prin predarea efectivă a banilor, bunurilor, serviciilor ori a altor foloase necuvenite de către făptuitor către alegător.

Coruperea alegătorilor, fiind o infracțiune formală, se consumă odată cu săvârșirea acțiunii de promisiune, oferire sau dare a banilor, bunurilor, serviciilor ori a altor foloase necuvenite.

III. LATURA SUBIECTIVĂ se caracterizează prin intenția directă, scopul infracțiunii constând în a determina alegătorul să-și exercite sau să nu-și exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor ori în cadrul referendumului. Pentru calificarea faptei nu este necesară dovada atingerii scopului, fiind suficientă urmărirea acestuia.

IV. SUBIECT al infracțiunii este atât general, cât și special. Orice persoană care îndeplinește condițiile generale ale subiectului infracțiunii și care, într-un mod sau altul, este antrenată,

direct sau indirect, în campania electorală sau în desfășurarea unui referendum poate fi subiect al infracțiunii. Subiect al infracțiunii poate fi și persoana juridică.

În calitate de subiect special poate fi concurentul electoral, membru al grupului de inițiativă, observator național, reprezentant al concurentului electoral, persoană de încredere a concurentului electoral sau funcționarul electoral.

STUDIU DE CAZ

„A parvenit o informație telefonică de la o persoană anonimă, precum că la data de 27.10.2024 preotul din r. Florești, a împărțit pachete cu produse alimentare în susținerea candidatului S.A.”

Recomandări!

- În procesul de documentare și încadrare a faptei în componența de infracțiune, urma să se stabilească veridicitatea informației anonime, în special prin elucidarea scopului oferirii bunurilor (produse alimentare)- cel de determinare a alegătorilor să voteze pentru candidatul numit.
- Pentru individualizarea faptei și a pedepsei ar fi relevantă identificarea numărului de persoane care au primit bunurile (pachete cu produse alimentare) și dacă toate persoanele au statut de alegători. Totodată este relevantă și stabilirea exactă a conținutului pachetului cu produse.
- A se atrage atenția asupra faptului că legislatorul a stabilit posibilitatea autosesizării în baza unei sesizări anonime doar în cazul infracțiunilor, la pornirea unui proces penal (art. 263 CPP).
- A se lua în considerație că în procesul electoral, sesizarea anonimă ar putea fi folosită de competitorii electorali ca un instrument util pentru a fi urmărit un concurent politic.

4.6. Încălcarea legislației privind gestionarea mijloacelor financiare ale partidelor politice, fondurilor electorale și ale grupurilor de inițiativă.

Articolul 181² din Codul penal

- (1) Falsificarea rapoartelor privind gestiunea financiară a grupurilor de inițiativă și a partidelor politice și/sau a rapoartelor privind finanțarea campaniilor electorale în intenția de a substitui sau a ascunde identitatea donatorilor, volumul mijloacelor acumulate ori destinația sau volumul mijloacelor utilizate, precum și utilizarea unor fonduri nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate, săvârșite în proporții mari
- (2) Utilizarea de resurse administrative, inclusiv favorizarea sau consimțirea la utilizarea ilegală a resurselor administrative în perioada electorală, dacă au fost cauzate daune în proporții mari
- (3) Extorcarea sau obținerea prin extorcare a donațiilor pentru partidele politice, pentru fondurile electorale și/sau fondurile destinate grupurilor de inițiativă
- (4) Utilizarea contrar destinației a alocațiilor de la bugetul de stat pentru partidele politice sau a mijloacelor din fondul electoral, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari,

(5) Acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, a grupului de inițiativă sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale

NOTĂ: Analiza elementelor infracțiunii prevăzută la art. 181² alin. (2) din Codul penal este valabilă și pentru contravenția prevăzută de art. 48¹ alin. (7) din Codul contravențional (cu excepția urmărilor prejudiciabile), competența de constatare a căruia aparține poliției.

I. OBIECTUL JURIDIC SPECIAL al infracțiunilor prevăzute la art. 181² îl formează relațiile sociale cu privire la:

- 1) autenticitatea informațiilor referitoare la donatori, la volumul mijloacelor acumulate ori la destinația sau volumul mijloacelor utilizate, conținute în rapoartele privind gestiunea financiară a grupurilor de inițiativă și a partidelor politice și/sau rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale, precum și utilizarea unor fonduri nedecarate, neconforme sau venite din străinătate (în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (1) art.181² CP RM);
- 2) respectarea interdicției de a nu utiliza resurse administrative în perioada electorală (în ipoteza infracțiunii specificate la alin. (2) art.181² din Codul penal, dar și a art. 48¹ alin. (7) din Codul contravențional);
- 3) posesia asupra bunurilor reprezentând donațiile pentru partidele politice și/sau pentru fondurile electorale și/sau fondurile destinate grupurilor de inițiativă (obiectul juridic principal); integritatea corporală, sănătatea sau libertatea psihică a persoanei, ori integritatea, substanța și potențialul de utilizare a bunurilor unei alte persoane (obiectul juridic secundar) (în situația infracțiunii prevăzute la alin. (3) art.181² din Codul penal);
- 4) utilizarea conform destinației a alocațiilor de la bugetul de stat pentru partidele politice sau a mijloacelor din fondul electoral (în cazul infracțiunii specificate la alin. (4) art.181² din Codul penal);
- 5) respectarea interdicției de a nu accepta cu bună știință finanțarea partidului politic, grupului de inițiativă sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale (în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin. (5) art.181² din Codul penal).

OBIECTUL MATERIAL. Toate cele cinci infracțiuni specificate la art.181² din Codul penal au obiect material sau imaterial, și anume:

- 1) **rapoartele** privind gestiunea financiară a grupurilor de inițiativă, partidelor politice și/sau rapoartele privind finanțarea campaniilor electorale (în situația infracțiunii prevăzute la alin. (1) art.181² din Codul penal).

Potrivit art. 1 din Codul electoral, **raport privind finanțarea grupului de inițiativă** – raport al grupului de inițiativă privind fluxul mijloacelor bănești, serviciile și acțiunile prestate cu titlu gratuit de persoane fizice și juridice, acțiunile de voluntariat în perioada de colectare a semnăturilor, precum și alte informații relevante; **raport privind finanțarea campaniilor electorale** – raport al concurentului electoral/participantului la referendum privind fluxul mijloacelor bănești, inclusiv veniturile acumulate, sursele de proveniență a acestora, cheltuielile efectuate în campania electorală, serviciile și acțiunile prestate cu titlu gratuit de persoane fizice și juridice, acțiunile de voluntariat, precum și alte informații relevante; **raport privind gestiunea financiară** – raport al partidului politic privind veniturile obținute în condițiile regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat de Comisia Electorală Centrală, și ale Legii nr. 294/2007 privind partidele politice, privind sursa

de proveniență a acestora, cheltuielile efectuate în perioada de gestiune, precum și alte informații relevante

- 2) **resursele administrative** (în cazul infracțiunii specificate la alin. (2) art.181² din Codul penal). Conform art. 1 din Codul electoral, resursele administrative reprezintă resurse umane, financiare și materiale de care dispun în egală măsură persoanele cu funcții de demnitate publică, persoanele cu funcții de răspundere și funcționarii publici și care derivă din controlul acestor persoane asupra personalului, a resurselor financiare și a alocațiilor din bugetul public național, din accesul la facilitățile publice sau din administrarea de către aceste persoane a bunurilor mobile și imobile ce fac parte din domeniul public al statului sau al unităților administrativ-teritoriale;
- 3) entitățile care constituie **donățiile** pentru partidele politice și/sau pentru fondurile electorale și/sau fondurile destinate grupurilor de inițiativă (obiectul material (imaterial) principal); corpul persoanei (în ipoteza în care infracțiunea de extorcare presupune aplicarea violenței asupra victimei) sau bunurile mobile ori imobile, altele decât cele care constituie donațiile pentru partidele politice și/sau pentru fondurile electorale (în situația în care infracțiunea presupune distrugerea sau deteriorarea bunurilor victimei) (obiectul material secundar) (în cazul infracțiunii prevăzute la alin. (3) art. 181² din Codul penal).

Prin *donatie* se are în vedere mijloace bănești, bunuri materiale/ nemateriale, servicii, dăruite / prestate benevol, cu titlu gratuit ori în condiții mai avantajoase decât valoarea comercială sau de piață partidului politic și acceptate de acesta. Detaliat, regimul juridic al donațiilor în contextul finanțării partidelor politice și grupurilor de inițiativă, este descris la art. 57 din Codul electoral nr. 325/2022.

- 4) **alocațiile** de la bugetul de stat pentru partidele politice sau mijloacele din fondul electoral (în ipoteza infracțiunii specificate la alin. (4) art. 181² din Codul penal). Potrivit pct. 4 din [Regulamentul](#) privind finanțarea activității partidelor politice, *alocații* – surse financiare acordate de la bugetul de stat partidului politic pentru finanțarea activității acestuia, în funcție de rezultatele obținute în alegeri, în temeiul art. 27 din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice.
- 5) **mijloacele** acceptate cu bună știință din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale, în vederea finanțării partidului politic, a grupului de inițiativă sau a concurentului electoral (în situația infracțiunii prevăzute la alin. (5) art. 181² din Codul penal).

Atenție! Când privește sintagma **mijloacele din fondul electoral**, se explică faptul că concurentul electoral, participantul la referendum sau grupul de inițiativă, în termen de 3 zile după înregistrare, deschide la bancă un cont cu mențiunea „Fond electoral”/„Destinat grupului de inițiativă”, transferând în el mijloace financiare proprii, precum și mijloace bănești primite în condițiile legii de la persoane fizice cetățeni ai Republicii Moldova ori de la persoane juridice din țară.

II. LATURA OBIECTIVĂ a infracțiunii prevăzute la **alin. (1)** art. 181² din Codul penal constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de falsificare a rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă și/sau a rapoartelor privind finanțarea campaniilor electorale. Acțiunea prejudiciabilă specificată la alin. (1) art.181² din Codul penal presupune fie contrafacerea rapoartelor privind gestiunea financiară a grupurilor de inițiativă, a partidelor politice și/sau a rapoartelor privind finanțarea campaniilor electorale (adică confecționarea rapoartelor în cauză), fie modificarea rapoartelor privind gestiunea financiară a grupurilor de inițiativă, a partidelor politice și/sau a rapoartelor privind finanțarea campaniilor electorale. Acțiunea prejudiciabilă prevăzută la alin. (1) art.181² din Codul penal nu poate presupune introducerea în asemenea rapoarte a constatărilor sau mențiunilor false.

Este de menționat că, pentru calificarea faptei în baza alin. (1) art.181² din Codul penal, nu contează la care metode recurge făptuitorul.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzută de **alin. (2)** al art. 181² din Codul penal are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă exprimată în **acțiunea de utilizare de resurse administrative**, inclusiv favorizare sau consimțire la utilizarea ilegală a resurselor administrative în perioada electorală; 2) urmările prejudiciabile, și anume – daunele în proporții mari; 3) legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Cât privește modalitatea normativă de **favorizare** a utilizării ilegale a resurselor administrative în perioadele electorale, se are în vedere acordarea unui ajutor (sfaturi, indicații, prestare de informații, acordare de mijloace sau instrumente, înlăturare de obstacole etc.) în vederea utilizării ilegale a resurselor respective în perioada electorală. Pentru calificarea faptei în baza alin. (2) art.181² din Codul penal, nu contează dacă ajutorul acordat este material sau moral, direct sau indirect.

Referitor la modalitatea normativă de **consimțire** la utilizarea ilegală a resurselor administrative în perioada electorale, aceasta presupune încuviințarea, aprobarea utilizării ilegale a resurselor respective în perioada electorală. Nu se are în vedere tolerarea sau nedenunțarea de către făptuitor a utilizării ilegale a resurselor administrative în perioada electorală.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzută de **alin. (3)** al articolului 181² din Codul penal o constituie fapta prejudiciabilă exprimată în **acțiunea de extorcere a donațiilor** pentru partidele politice, grupurile de inițiativă și/sau pentru fondurile electorale. În a doua sa variantă, latura obiectivă a infracțiunii specificate la alin. (3) art.181² din Codul penal are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de extorcere a donațiilor pentru partidele politice, grupurile de inițiativă și/sau pentru fondurile electorale; 2) urmările prejudiciabile, și anume – obținerea de către făptuitor a donațiilor pentru partidele politice și/sau pentru fondurile electorale și/ sau fondurile destinate grupurilor de inițiativă; 3) legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzută de **alin. (4)** al articolului 181² din Codul penal are următoarea structură: 1) fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de utilizare contrar destinației a alocațiilor de la bugetul de stat pentru partidele politice sau a mijloacelor din fondul electoral; 2) urmările prejudiciabile, și anume – daunele în proporții mari; 3) legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile. Acțiunea prejudiciabilă analizată cunoaște următoarele două modalități normative cu caracter normativ: a) utilizarea contrar destinației a alocațiilor de la bugetul de stat pentru partidele politice; b) utilizarea contrar destinației a mijloacelor din fondul electoral.

În context, potrivit art. 28 alin. (1) și (2) din Legea nr. 294/2007 privind partidele politice, prin decizia organului de conducere al partidului politic, alocațiile de la bugetul de stat pot fi utilizate, inclusiv în susținerea grupurilor de inițiativă înregistrate de partidul politic sau a campaniilor electorale în condițiile stabilite de Codul electoral, pentru următoarele destinații: a) cheltuieli pentru locațiunea, întreținerea și funcționarea sediilor; b) cheltuieli pentru retribuirea muncii (cheltuieli de personal); c) cheltuieli pentru recompensele voluntarilor/agitatorilor; d) cheltuieli pentru consultanță politică; e) cheltuieli pentru presă și materiale promoționale; f) cheltuieli pentru producția și difuzarea de spoturi publicitare; g) cheltuieli pentru organizarea activităților cu caracter politic; h) cheltuieli de deplasare în străinătate; i) cheltuieli pentru primirea delegațiilor din străinătate; j) cheltuieli pentru plata cotizațiilor către organizațiile politice internaționale la care este afiliat partidul politic; k) cheltuieli pentru telecomunicații și dezvoltarea aplicațiilor sau a paginilor web necesare activității partidului politic; l) investiții în bunuri mobile și imobile, necesare activității partidului politic; m) cheltuieli de protocol, birotică și comision bancar; n) cheltuieli pentru combustibili/carburanți și transport; o) cheltuieli pentru executarea actelor judecătorești și/ sau a altor acte ale instituțiilor statului; p) cheltuieli pentru consultanța juridică, achitarea

onorariilor avocaților, ale executorilor și ale experților; q) cheltuieli pentru sondaje de opinie naționale și locale; r) cheltuieli pentru organizarea de întruniri, manifestații publice, seminare și alte cursuri de instruire pentru membrii de partid, desfășurate în țară; s) cheltuieli pentru programe pentru tineret și femei; t) cheltuieli de audit (extern/obligatoriu).

Totodată, este interzisă utilizarea alocațiilor de la bugetul de stat pentru oricare alte destinații decât cele prevăzute la art. 28 alin. (1) din Legea privind partidele politice.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzută la alin. **(5)** de la art. 181² din Codul penal constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de acceptare a finanțării partidului politic sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale.

Prin **acceptare** se are în vedere consimțirea finanțării partidului politic, grupului de inițiativă sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale. Reiese că, în ipoteza infracțiunii prevăzute la alin. (5) art.181² din Codul penal, inițiativa aparține grupului criminal organizat sau organizației (asociației) criminale. Fapta grupului criminal organizat sau organizației (asociației) criminale de a finanța partidul politic sau concurentul electoral **urmează a fi calificată ca instigare** la infracțiunea specificată la alin.(5) art.181² din Codul penal.

Pentru calificarea faptei în baza alin. (5) art.181² din Codul penal, nu contează nici dacă acceptarea finanțării partidului politic sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale se realizează direct, de către făptuitorul însuși, sau indirect, prin intermediul unei alte persoane. În ce privește intermediarul (mijlocitorul) – dacă acesta acționează în numele autorului infracțiunii prevăzute la alin. (5) art.181² din Codul penal, și cu intenția de a-l ajuta – **atunci va avea calitatea de complice la infracțiunea în cauză.**

III. LATURA SUBIECTIVĂ. Toate aceste infracțiuni sunt infracțiuni intenționate.

IV. SUBIECTUL. Subiectul infracțiunilor specificate la art.181² din Codul penal este persoana fizică responsabilă care în momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani.

În accepțiunea **alin. (1)** și **alin. (4)** al art. 181² subiectul special al infracțiunii poate fi conducătorul partidului politic sau al campaniei electorale, fie trezorierul, care este persoana responsabilă de finanțele partidului politic.

Subiectul infracțiunii prevăzute la **alin. (2)** art.181² din Codul penal are calitatea specială de candidat (inclusiv candidat independent), care activează în cadrul unei autorități/ instituții publice sau al celei asimilate acestora. În prezența modalităților normative de favorizare sau consimțire la utilizarea ilegală a resurselor administrative (bunurilor publice) în campaniile electorale, subiectul infracțiunii analizate are calitatea specială de persoană care activează în cadrul unei autorități/ instituții publice sau al celei asimilate acestora. În această ipoteză, nu este obligatoriu ca subiectul să aibă calitatea de candidat.

În partea ce ține de subiectul infracțiunii prevăzută la alin. (5) din art. 181² din Codul penal, din dispoziția acestei norme, reiese implicit că **reprezentantul conducerii partidului politic, concurentul electoral sau reprezentantul acestuia** acceptă cu bună știință, personal ori prin mijlocitor, finanțarea partidului politic sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat ori a unei organizații (asociații) criminale.

NOTĂ: Pentru o înțelegere comprehensivă a infracțiunii, este recomandabilă [publicația științifică](#), elaborată de Vitalie Stati, „Analiza de drept a infracțiunilor prevăzute la art. 181² din Codul penal”. Iar pentru înțelegerea faptelor ilicite de utilizare a resurselor administrative, sunt recomandabile [Liniile Directoare](#) Comune ale Comisiile de la Veneția, privind prevenirea și combaterea utilizării abuzive a resurselor administrativ

STUDII DE CAZ

- 1) *Mai multe persoane incluse în calitate de donatori în rapoartele financiare ale candidatei E.G., prezentate de aceasta la Consiliul Electoral Central al Găgăuziei, au recunoscut precum că nu au efectuat careva donații de mijloace bănești pentru campania electorală a candidatului. Aceasta denotă faptul că datele lor în listele donatorilor pentru campania electorală ale candidatului E.G. au fost folosite cu scop de substituire sau de a ascunde donatorii reali, precum și utilizarea unor fonduri neconforme.*

Pentru încadrarea în componența de infracțiune prevăzută de la art. 181² alin. (1) Cod penal, și anume falsificarea rapoartelor privind finanțarea campaniei electorale în intenția de a substitui sau a ascunde identitatea donatorilor, precum și utilizarea unor fonduri nedeclarate, neconforme, este necesar ca aceasta să fie săvârșită în **proporții mari**. Conform art. 126 alin. (1) se consideră proporții mari valoarea bunurilor dobândite, primite, fabricate, distruse, poluate, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

- 2) *O formațiune politică organiza evenimente festive, concerte, întruniri sau alte acțiuni de masă, din care circa 80% din costul evenimentelor erau plătite cu bani lichizi necontabilizați. Astfel, pentru perioada an.2022, cât și pentru an.2023, în rapoartele privind gestiunea financiară a partidului nu au fost indicate venituri și cheltuieli, precum și nu a fost inclusă lista de donatori ai partidului.*

Acest fapt indică o bănuială rezonabilă de falsificare a rapoartelor privind gestionarea financiară a grupurilor de inițiativă și a partidelor politice și/sau a rapoartelor privind finanțarea campaniilor electorale în intenția de a substitui sau a ascunde identitatea donatorilor, volumul mijloacelor acumulate ori destinația sau volumul mijloacelor utilizate, precum și utilizarea unor fonduri nedeclarate, neconforme sau venite din străinătate, săvârșite în proporții mari.

- 3) *A fost depusă o sesizare de către un candidat la funcția de Președinte privind utilizarea resurselor administrative de către Președintele în funcție a Republicii Moldova, și concomitent candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova, pentru alegerile prezidențiale din 20 octombrie 2024. În sesizare se invocă faptul că la 11 octombrie 2024, pe pagina de Facebook a Președintelui Republicii Moldova a fost postat un clip video, unde se reflectă participarea la evenimentul de redeschidere a monumentului istoric Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din orașul Căușeni.*

A se reține că potrivit art. 70 alin. (6) din Codul electoral, se interzice candidaților să utilizeze resursele administrative, inclusiv prin lansarea sau participarea la lansarea proiectelor de infrastructură efectuate din bugetul public național, utilizarea echipamentelor, a mijloacelor și a bunurilor publice în perioada electorală.

Observații și recomandări:

Pentru încadrarea acțiunilor descrise în componența contravenției (art. 48¹ alin. (7) Cod contravențional) sau infracțiunii (art. 181² alin. (2) Cod penal) este necesar de stabilit cu certitudine:

- 1) Care este resursa administrativă utilizată (resursa umană/ financiară/ materială/ altă resursă nematerială derivată din funcția deținută)?
- 2) Cum se manifestă caracterul ilicit al resurselor administrative?
- 3) Când a fost săvârșită acțiunea de utilizare a resurselor administrative în raport cu ziua alegerilor (în campania electorală/ perioada de desemnare a candidaților/ perioada electorală)?
- 4) Dacă persoana care a utilizat ilicit resursa administrativă are/ avea calitatea de concurent electoral, participant la referendum, reprezentant sau persoană de încredere a acesteia?
- 5) Dacă persoana care a utilizat ilicit resursa administrativă avea obligația conform art. 16 alin. (3) să își suspende activitatea în funcția respectivă din momentul începerii campaniei electorale, și dacă și-a suspendat-o de drept?
- 6) Dacă daunele cauzate de utilizarea ilicită a resurselor administrative sunt în proporții mari?

4.7. Finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum.

Articolul 181³ din Codul penal

(1) Finanțarea partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum din surse interzise de lege săvârșită în proporții mari,

(2) Acțiunile prevăzute la alin. (1) săvârșite:

a) interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,

b) de către o persoană care cunoștea ori trebuia să cunoască că banii, bunurile, serviciile sau alte foloase, promise, oferite sau date, provin de la un grup criminal organizat, o organizație criminală,

c) de către o persoană care cunoștea ori trebuia să cunoască că banii, bunurile, serviciile sau alte foloase, promise, oferite sau date, provin de la un stat străin, o organizație străină, o entitate anticonstituțională sau de la reprezentanții acestora

I. OBIECTUL JURIDIC GENERIC îl constituie relațiile sociale cu privire regimul transparent și legal de finanțare a actorilor politici și electorali.

II. LATURA OBIECTIVĂ se manifestă prin modalitatea normativă care are următoarea structură:

1) fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de finanțare ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum; 2) urmările prejudiciabile, și anume – daunele în proporții mari; 3) legătura causală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile.

Atenție! Potrivit art. 126 alin. (1) din Codul penal, se consideră proporții mari valoarea bunurilor dobândite, primite, fabricate, distruse, poluate, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, **care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate**, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei. De exemplu: în anul 2024 salariul mediu lunar pe economie prognozat pentru anul 2024, a constituit 13700 lei, potrivit Hotărârii Guvernului nr. 1033/2023. În așa mod, $13700 \text{ lei} \times 20 = 274000 \text{ lei}$ – valoare a prejudiciului care trebuie depășită ca fapta să fie încadrată ca infracțiune.

Sursele de finanțare ale partidelor politice sunt prevăzute la art. 25 alin. (1) din Legea privind partidele politice, și anume: a) cotizațiile de membru de partid; b) donațiile, inclusiv cele colectate în cadrul manifestărilor de agrement, culturale, sportive sau altor manifestări de masă organizate de partid, cu condiția că sînt luate la evidență în modul stabilit; c) alocațiile de la bugetul de stat, potrivit reglementărilor prezentei legi și legii bugetare anuale; d) alte venituri legal obținute conform art. 24 alin. (3). Partidele politice nu pot folosi alte surse de finanțare decât cele menționate.

Totodată, art. 26 din Legea privind partidele politice prevede lista subiecților, cărora le este interzisă finanțarea, prestarea unor servicii cu titlu gratuit ori susținerea materială sub orice formă, directă și/sau indirectă a partidelor politice.

Pentru **finanțarea grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale**, potrivit art. 54 alin. (1) din Codul electoral, pot fi utilizate următoarele surse: a) mijloace financiare proprii acumulate în conturile partidului politic la data începerii perioadei electorale (cotizații, donații, alocații, alte venituri prevăzute de lege); b) donații; c) credite fără dobândă de la stat. Totodată, art. 54 alin. (5) din Codul electoral prevede lista subiecților, cărora le este interzisă finanțarea ori susținerea materială sub orice formă a grupurilor de inițiativă și a campaniilor electorale.

III. LATURA SUBIECTIVĂ se manifestă prin intenție directă.

IV. SUBIECTUL. Fiind eminamente ilegală, activitatea de finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum nu este susceptibilă de reglementare juridică. Din această cauză, oricare persoană fizică responsabilă, care în momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani, poate fi subiect al infracțiunii prevăzute la art. 181³ din Codul penal. Nu este obligatoriu ca această persoană să fie: membru sau simpatizant al unui partid politic; candidat, reprezentant al acestuia sau persoană de încredere a candidatului.

NOTĂ: Art. 48³ din Codul contravențional incriminează fapta contravențională sub formă de finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum de către persoane fizice, manifestată prin **depășirea plafoanelor stabilite de lege** sau **în numele unor persoane terțe (anonime)** ori prin **încălcarea regulilor stabilite de cadrul normativ existent**.

În ipoteza comiterii faptei în numele unor persoane terțe (anonime), relevante sunt considerentele inserate la pct. 28 din Regulamentul CEC privind finanțarea activității partidelor politice, care stabilesc că, sunt interzise cotizațiile anonime. În cazul cotizațiilor încasate prin virament bancar, se consideră cotizații anonime cele care nu includ elementele obligatorii ale ordinului de plată utilizat la efectuarea transferului de credit prin intermediul sistemului automatizat de plăți interbancare, stabilite de Regulamentul cu privire la transferul de credit, aprobat prin Hotărârea Băncii Naționale a Moldovei nr. 157/2013.

ÎNCHEIEREA PROCESULUI VERBAL CU PRIVIRE LA CONTRAVENȚIE. ASPECTE PROCEDURALE

5.1. Aspecte generale

Potrivit art. 442 alin. (1) din Codul contravențional, procesul-verbal cu privire la contravenție este un act prin care se individualizează fapta ilicită și se identifică făptuitorul. Procesul-verbal se încheie de agentul constatatator pe baza constatărilor personale și a probelor acumulate, în prezența făptuitorului sau în absența lui.

Articolul 443 alin. (1) din Codul contravențional stabilește elementele pe care la va cuprinde procesul-verbal cu privire la contravenție.

- a) data (ziua, luna, anul), ora și locul încheierii;
- b) calitatea, numele și prenumele agentului constatatator, denumirea autorității pe care o reprezintă;
- c) numele, prenumele, domiciliul, ocupația persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional, datele din buletinul ei de identitate sau, după caz, din alt act care stabilește identitatea persoanei, iar în cazul persoanei juridice, denumirea, sediul, codul ei fiscal, datele persoanei fizice care o reprezintă;
- d) fapta contravențională, locul și timpul săvârșirii ei (data și ora), circumstanțele cauzei care au importanță pentru stabilirea faptelor și consecințelor lor juridice, evaluarea eventualelor pagube cauzate de contravenție;
- e) încadrarea juridică a faptei, norma materială contravențională și indiciile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției;
- f) aducerea la cunoștința persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional și a victimei a drepturilor și obligațiilor lor prevăzute la art.384 și 387;
- g) obiecțiile și probele pe care persoana în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional le aduce în apărarea sa, precum și obiecțiile și probele victimei;

NOTĂ. Este relevant a se specifica și tipul probelor (declarații, materiale foto/video, înregistrări audio, înscrisuri etc.), existența martorilor și declarațiile acestora.

- h) informații despre instituția bancară și despre modul de plată a amenzii.

Atenție! Urmează a se menționa că în rubrica din procesul – verbal cu privire la circumstanțele cauzei comiterii contravenției este important a se individualiza fapta persoanei ce constituie contravenție.

STUDII DE CAZ:

1. Fapta contravențională prevăzută de art. 52 alin. (2) din Codul contravențional

Cet. Ion Ionescu, fiind reprezentant al cultului religios Comunitatea religioasă Parohia „Sfântul Dimitrie cel Nou” din cadrul Bisericii Ortodoxe din Moldova, la 11.10.2024, în intervalul 11:30 – 11:32, aflându-se în mun. Chișinău, pe teritoriul Pieței Marii Adunări Naționale, a efectuat agitație electorală în cadrul campaniei electorale, manifestată prin apeluri și declarații adresate cetățenilor aflați în Piața Marii Adunări Naționale, pentru a-i determina să își dea votul pentru concurentul electoral Nicolae Nicolaescu, înregistrat de CEC prin hotărârea nr. 2811 din 02.09.2024 în calitate de candidat la funcția de Președinte a Republicii Moldova, desemnat de către „Partidul Veverițelor” pentru alegerile prezidențiale din 20.10.2024.

Astfel, cet. Ion Ionescu se adresa cetățenilor cu următoarele apeluri și declarații: „Votați-l pe dl Nicolaescu, deoarece doar el cunoaște cum să construiască o țară. Dl Nicolaescu este unicul candidat pentru care poți vota la aceste alegeri, votați nr. 2 în buletinul de vot. Biserica îl susține pe dl Nicolaescu, deoarece doar acesta i-a întins bisericii în trecut o mână de ajutor”;

NOTĂ: În fapta prezentată în calitate de exemplu, făptuitorul comite contravenția în alt loc decât lăcașul de cult. Însă fapta va constitui contravenție indiferent de locul ales, fie acesta locaș de cult sau nu.

2. Fapta contravențională prevăzută de art. 47¹ alin. (1) din Codul contravențional

Cet. Vasile Vasilache, la 13.10.2024, în intervalul 11:00 – 11:02, aflându-se în preajma magazinului „Stânga”, amplasat în mun. Bălți, str. Orheiului 13/2, a acceptat personal 2000 lei de la cet. Alexei Alexeev, pentru a vota în cadrul alegerilor prezidențiale din 20.10.2024 pentru concurentul electoral Nicolae Nicolaescu, înregistrat de CEC prin hotărârea nr. 2811 din 02.09.2024 în calitate de candidat la funcția de Președinte a Republicii Moldova, desemnat de către „Partidul Veverițelor” pentru alegerile prezidențiale din 20.10.2024.

NOTĂ: În procesul verbal cu privire la contravenție se vor evita expuneri de tipul „a acceptat **anumite** sume de bani”, deoarece în acest caz obiectul material al contravenției va lipsi. La fel, se vor evita formulări vagi și ambigue de tipul „pentru susținerea **unui** candidat”. Pe lângă prevederile art. 443 alin. (1) lit. d), care prevăd obligația consemnării faptei contravenționale, omisiunea indicării faptei certe, atentează la art. 6 par. 3 din [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#), care stabilește că *orice acuzat are, mai ales, dreptul să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, despre natura și cauza acuzației aduse împotriva sa.*

Se va remarca faptul că, Convenția vizată este aplicabilă și cauzelor contravenționale, având în vedere raționamentele CtEDO de la pct. 33 din hotărârea în [cauza](#) Ziliberberg împotriva Republicii Moldova.

- Din câte se observă, faptele comise de persoana în privința căreia a fost încheiat procesul verbal cu privire la contravenție, urmează a fi individualizate, cu indicarea acțiunilor comise, la ce dată, în ce perioadă, în ce loc s-a comis ș.a. Cât mai clară este formulată învinuirea contravențională, cu atât șansele că aceasta va fi anulată de instanța de judecată se diminuează. Totodată, având în vedere art. 6 par. 3 din Convenție, citat supra, o învinuire clară este absolut necesară din perspectiva drepturilor persoanei învinuite, deoarece persoana acuzată trebuie să cunoască de ce este învinuită inclusiv și pentru a ști cum să se apere.
- La rubrica încadrarea juridică a faptei se indică articolul și alineatul concret din codul contravențional care a fost încălcat și indiciile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției. Dacă fapta contravențională prevede modalități normative alternative de comitere a faptei contravenționale, cum ar fi cazul art. 47¹ alin. (1) – „*pretinderea, acceptarea sau primirea*” – obligatoriu se va indica doar acea modalitate care a fost constatată în circumstanțele cauzei examinate și nu toate trei. Același lucru se referă și la subiecții indicați în norma contravențională, spre exemplu cei enumerați la art. 52 alin. (2) – „*efectuarea agitației electorale de către organizațiile necomerciale, syndicate, patronate, reprezentanții cultelor religioase*” – obligatoriu se va selecta doar subiectul ce este prezent în circumstanțele cauzei examinate și nu toți din cei indicați în normă.
- Potrivit art. 445 alin. (1) din Codul contravențional, **neconsemnarea** în procesul verbal cu privire la **contravenție a mențiunilor** privind numele, prenumele și funcția

agentului constatator, numele, prenumele, data (ziua, luna, anul) întocmirii procesului-verbal, seria și numărul actului de identitate și numărul de identificare personal (IDNP) sau datele de identificare din buletinul de identitate provizoriu ale făptuitorului care renunță la numărul de identificare personal și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației, iar în cazul persoanei juridice – lipsa denumirii și a sediului acesteia, a circumstanțelor comiterii și încadrării juridice a faptei contravenționale săvârșite și a datei comiterii acesteia, a semnăturii agentului constatator sau a martorului asistent, în cazul refuzului contravenientului de a semna dacă procesul-verbal a fost întocmit în prezența unui martor, **atrage nulitatea absolută a procesului-verbal**.

Atenție! Doar neconsemnarea elementelor indicate mai sus poate atrage nulitatea absolută a procesului verbal cu privire la contravenție. La modul practic aceasta presupune că agentul constatator nu a consemnat **deloc** fie timpul, fie locul, IDNP-ul persoanei, fapta comisă etc.

5.2. Tehnici de documentare a contravențiilor electorale

Scopul: Stabilirea existenței unei fapte contravenționale în context electoral, identificarea făptuitorului și administrarea de probe pentru întocmirea unui proces-verbal legal cu privire la contravenție.

Documentarea unei contravenții cuprinde mai multe etape:

- Supravegherea desfășurării campaniei electorale, menținerea ordinii publice în cadrul evenimentelor electorale (întruniri);
- Supravegherea evenimentelor zilei premergătoare zilei alegerilor, ziua alegerilor și ziua post alegeri.

La apariția unei informații referitoare despre presupusa contravenție în ziua alegerilor în preajma secției de votare, angajatul Poliției implicat în raza de 100 m se va apropia imediat la secția de votare pentru a stabili circumstanțele cazului comis. La necesitate va menține intact locul comiterii contravenției pentru a nu distruge probele, va solicita intervenția Grupului de documentare din cadrul Inspectoratului de Poliție.

Grupul de documentare la fața locului va identifica și audia participanții la proces, va întocmi Procesul verbal de cercetarea la fața locului, va colecta toate probele concludente și pertinente pentru dovedirea vinovăției și după caz va întocmi un proces – verbal cu privire la contravenție privind fapta imputată, o decizie asupra cauzei contravenționale sau va acumula toate materialele necesare care împreună cu cauza contravențională o va remite spre examinare conform competenței.

În cazul unei fapte ilegale care se încadrează în norma penală toate acțiunile la fața locului vor fi întreprinse de către Grupul operativ de urmărire penală a subdiviziunii.

Întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție: Procesul-verbal este reglementat de Codul contravențional al Republicii Moldova, în special articolele 443–448. Este actul prin care se constată oficial contravenția și se aplică sancțiunea.

5.3. Erori în procesul contravențional

Erorile comise de angajații Poliției în documentarea și întocmirea actelor privind contravențiile electorale pot compromite valabilitatea probelor și pot duce la anularea sancțiunilor aplicate.

➤ Erori la faza de constatare/documentare a contravenției:

a. Lipsa documentării temeinice a faptei

- Neprecizarea exactă a locului, timpului și modului de săvârșire a contravenției.
- Omiterea circumstanțelor relevante: context electoral, intenția făptuitorului, efectul faptei.

b. Administrarea defectuoasă a probelor

- Lipsa probelor obiective (foto, video, materiale electorale, declarații).
- Colectarea ilegală a probelor (de ex. înregistrări fără consimțământ, interceptări neautorizate).
- Nedecларarea/confiscarea obiectelor folosite în contravenție (pliante, bani, liste).

c. Lipsa audierii martorilor sau declarații incomplete:

- Neredactarea declarațiilor scrise ale martorilor.
- Presiuni asupra martorilor sau luarea declarației în lipsa garanțiilor legale.

➤ Erori în redactarea procesului-verbal de constatare:

d. Inexactități sau omisiuni în completarea datelor

- Date incorecte ale contravenientului (nume greșit, IDNP lipsă, adresă incorectă).
- Neidentificarea agentului constatator (fără funcție, instituție, număr legitimație).
- Lipsa numărului procesului-verbal sau semnăturii.

e. Neîncadrarea corectă în textul legal

- Invocarea unui articol greșit din Codul contravențional.
- Lipsa legăturii clare între faptă și textul de lege aplicabil.

f. Lipsa mențiunilor obligatorii

- Nemenționarea dreptului de contestare în termenul legal.
- Neconsemnarea refuzului de semnare de către contravenient (când e cazul).

➤ Erori de procedură administrativă sau procesuală

- Necomunicarea procesului-verbal în termen (poate duce la anularea acestuia).
- Neînregistrarea în evidențele IP sau lipsa unui număr de înregistrare oficial.
- Transmiterea cu întârziere a actelor către instanță sau alte instituții implicate (CEC, APL, Procuratură etc.).

➤ **Erori de conduită profesională**

- Lipsa imparțialității: favorizarea sau obstrucționarea unor candidați/formațiuni.
- Implicarea personală a polițistului în acțiuni cu caracter electoral.
- Folosirea abuzivă a autorității sau intimidarea contravenientului/martorilor.

Consecințele erorilor de documentare pot fi:

- Anularea procesului-verbal de către instanță.
- Lipsa răspunderii contravenționale pentru fapta comisă.
- Atrage răspunderea disciplinară a polițistului (în cazuri grave – chiar penală).
- Afectarea imaginii instituționale a Poliției în perioada electorală.

Anexa nr. 1- Fișa Didactică, Funcționarul/ Funcționara cu statut special în cadrul Ministerului Afacerilor Interne în Ziua Votării

Răspunderea pentru asigurarea în ziua alegerilor a ordinii în localul secției de votare și pe o rază teritorială de 100 de metri în jurul localului votării o poartă președintele/-a biroului electoral al secției de votare împreună cu reprezentantul/-a forțelor de ordine. Deciziile luate în acest scop sunt executorii pentru toți. Neexecutarea dispozițiilor președintelui/-ei biroului electoral atrage după sine răspunderea contravențională **(art. 80 alin. (7) din Codul electoral Nr. 325/2022)**.

În ziua alegerilor, funcționarul/ funcționara cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne realizează următoarele atribuții:

Până la deschiderea secției de votare

Transmite gestiunea asupra localului secției de votare și controlul asupra safeului/ dulapului metalic cu buletinele de vot, documente/ materiale electorale președintelui/ președintei Biroului electoral al secției de votare (până cel târziu la ora 06.30).

De la deschiderea secției de votare, pe toată durata procesului de votare

Asigură ordinea publică și securitatea procesului electoral pe o rază teritorială de 100 de metri în jurul localului votării **(pct. 78 din Regulamentul de activitate al biroului electoral al secției de votare, aprobat prin HCEC Nr. 1101/2023)**;

- ✓ Asigură, după caz, capacitatea de intervenție a forțelor și mijloacelor din subordine în vederea reacționării operative în caz de incendiu și/sau în alte situații de urgență **(art. 28 lit. g) din Codul electoral Nr. 325/2022)**.
- ✓ Monitorizează și documentează, în condițiile normelor de drept material și procesual, cazurile de:
  - **împiedicare a exercitării dreptului electoral (art. 47 din Codul contravențional Nr. 218/2008)**;
  - **împiedicare a activității organului electoral și periclitare a procesului de votare (art. 49 din Codul contravențional Nr. 218/2008)**;
  - **efectuare a agitației electorale (art. 52 alin. (1) din Codul contravențional Nr. 218/2008)**;
  - **transportare organizată a alegătorilor spre secția de votare (art. 52¹ din Codul contravențional Nr. 218/2008)**;

La solicitarea președintelui/ președintei Biroului electoral al secției de votare:

- Restabilește ordinea de drept în localul secției de votare;
- Documentează cazurile de fotografiere, înregistrare video ori expunere publică a buletinului de vot completat **(art. 49 alin. (4) din Codul contravențional Nr. 218/2008)**;
- Acționează în cazul scoaterii neautorizate a buletinului înmănat pentru votare din localul secției de votare sau transmiterea de către alegător a buletinului de vot unei persoane terțe **(art. 49 alin. (5) din Codul contravențional Nr. 218/2008)**.

După închiderea secției de votare

Limitează accesul persoanelor în interiorul secției de votare, cu excepția persoanelor autorizate;

- ✓ Asigură ordinea publică și securitatea procesului electoral pe o rază teritorială de 100 de metri în jurul localului votării;
- ✓ Escortează transportarea documentelor/ materialelor electorale de către membrii/ membrele Biroului electoral al secției de votare către Consiliul electoral de circumscripție.

Este interzisă purtarea armelor în localul secției de votare. Prin excepție de la această interdicție, în secția de votare pot intra cu arme reprezentanții forțelor de ordine aflați în exercițiul funcției numai dacă își exercită dreptul de vot la această secție sau au fost chemați de președintele biroului electoral pentru a asigura restabilirea ordinii de drept (**pct. 79 din Regulamentul de activitate al biroului electoral al secției de votare, aprobat prin HCEC Nr. 1101/2023**).

Anexa nr. 2- Documentația Ministerului Afacerilor Interne în alegeri

În perioada electorală

Inspectoratul Național
de Securitate
Publică din cadrul
Inspectoratului General
a Poliției (INSP)

Inspectoratului General
a Poliției (IGP)

Inspectoratul General
de Carabinieri (IGC)

- Coordonarea schemelor de amplasare a afișajului electoral pe mijloacele de transport (**Act permisiv**).
- **Constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor**, în limitele competenței și numai în exercițiul funcțiunii, în cauzele contravenționale reflectate în **art. 47 indice 1, art. 50, art. 364 alin. (10) din Codul contravențional Nr. 218/2008 (Procese-verbale de constatare a contravențiilor)**.
- **Constatarea contravențiilor** ale căror constatare, soluționare și sancționare sunt atribuite competenței unor alte organe. În astfel de cazuri, agentul va remite organelor respective **procesele-verbale de constatare a contravențiilor**.

De la constituirea secțiilor de votare și a birourilor electorale ale secțiilor de votare

Inspectoratul general
pentru Situații de
Urgență (IGSU)

Inspectoratul Național
de Securitate
Publică din cadrul
Inspectoratului General
a Poliției (INSP)

- **Inspectarea localurilor secțiilor de votare** din perspectiva fortificării tehnice a încăperilor - paza bunurilor materiale, precum și înzestrarea cu telefon, safeu, echipament anti-incendiar, în corespundere cu prevederile *Capitolului VIII-secții de votare din Hotărârea Guvernului Nr. 847/2022 pentru aprobarea Regulilor generale de apărare împotriva incendiilor în Republica Moldova (Acte de constatare/ prescripții privind înlăturarea abaterilor de la normele și regulile de apărare împotriva incendiilor până la deschiderea secțiilor de votare)*.
- **Desfășurarea instructajelor pentru funcționarii electorali** privind măsurile de apărare împotriva incendiilor și acțiunile ce urmează a fi întreprinse în caz de incendiu (**Instrucțiuni privind măsurile de apărare împotriva incendiilor**).
- **Inspectarea autovehiculelor antrenate la transportarea documentelor** (materialelor) electorale din perspectiva corespunderii normelor tehnice (**Act permisiv**).

Ziua precedentă alegerilor și ziua alegerilor

Inspectoratului General
a Poliției (IGP)

Inspectoratul General
de Carabinieri (IGC)

- **Constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor**, în limitele competenței și numai în exercițiul funcțiunii, în cauzele contravenționale reflectate în **art. 47, art. 47 indice 1, art. 49, art. 50, art. 52, art. 52 indice 1, art. 364 alin. (10) din Codul contravențional Nr. 218/2008 (Procese-verbale de constatare a contravențiilor)**.
- **Constatarea contravențiilor** ale căror constatare, soluționare și sancționare sunt atribuite competenței unor alte organe. În astfel de cazuri, agentul va remite organelor respective **procesele-verbale de constatare a contravențiilor**.

Perioada post-alegeri

Inspectoratul teritorial
de poliție (ITP)

- **Arhivarea documentelor** sigilate care au fost recepționate de la organele electorale (**Act de transmitere-recepționare, al cărui model este prezentat în anexa nr. 16 la Instrucțiunea privind modul de sistematizare, împachetare, sigilare și transmitere a documentelor (materialelor) și a echipamentului electoral după închiderea secțiilor de votare, aprobată prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1305/2023**).

Acest produs a fost realizat de Asociația Promo-LEX, în parteneriat cu Inspectoratul General al Poliției și Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, cu susținerea proiectului „Consolidarea rezilienței democratice în Moldova”, implementat de PNUD Moldova și finanțat de Norvegia, Canada, Suedia și Danemarca.

Conținutul acestui material aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea ONU, inclusiv a PNUD, a statelor membre ale ONU sau a donatorilor.

Promo-LEX
Promovarea democrației și a drepturilor omului

CICDE
Centrul de Instruire Continuă
în Domeniul Electoral

